

మ దేశ్య ర్శ్య శ్వరం.

య ద్భాగవతా

య గివ శ్వా

యక్

సే

ఇ య్య

చెన్నపురి రాజధాని కంఠర్భుశంబై వుండే
నంతపురాంతర్భుత ఘనగిరి సింహాసనమనిపేరొం
న పెనుగొండకుచేరి పినాకినీపళ్ళిమభాగమణి ముక్తా
తి నదీతటంబున విరాజమానంబైయుండు రెడ్డిపల్లి
రణం హనుమావ్యాయునిచే రచితంబై బ్రహ్మశ్రీ
ముద్రమునారాయణశాస్త్రులవారిచేతను, చినకోట్ల
హనుమా శాస్త్రులవారిచేతను పరిష్కరింపబడి,

బెజవాడ మారుతి ఘుద్రాక్షరశాలయందు

గుంపెని హనుమంతరావుచే

ముద్రింపబడియె.

1927.

శ్రీరామప్రసన్న .
 శ్రీమదైశ్వర్యేశ్వర వీతి కా

౧ శ్రీమదష్టాదశపురాణము లందుత్కృష్టముగ నెన్నబడిన
 శ్రీమద్భాగవతాంతభూత పృథమస్కంధ గీత యధ్యా
 య ౧౧వ శ్లోకమునకు నమానమై॥ అపశబ్దంబుల గూడి
 యుక్ హరిచరిత్రాలాపముల్ । సర్వపాపపరిత్యాగము
 సేయుగావున హరింభావించుచుక్ బాడుచుక్ । జపము
 లేసెనుచు వీనులన్నియుచు నశ్రాంతంబు కీర్తించుచుక్ ।
 తపచుల్ సాధులు ధన్యులౌదురుగదా తత్వజ్ఞ చింత
 పుమా॥ అనిపారాశరులకు నారదుండును

౨ ద్వితీయస్కంధ ద్వితీయాధ్యాయమున ౧౨-౧౩ ॥శ్లో॥
 ఈక్షేతచింతామయ మేవమీశ్వరం యావన్నోధాణ
 యావత్స్వతే॥ ఏకైకశోంగానిధియాను భావతేపాదాది॥
 దీనిననుసరించి ఆంధ్రమున పరమేశ్వరుని మనోధారణ
 విశంబుననిలిపికొని తదీయచరణ గుల్ఫజానుజంఘాద్యవ
 యవంబులు గ్రీమంబున నొకటినొకటి పోతిక్షణంబును
 ధ్యానంబుజేయవలయునని పరీక్షితునకు శుకండును

౩ ద్వితీయస్కంధ సప్తమాధ్యాయ గీత వ శ్లోకానుసార
 ముగ-ము॥ ఉపవాసవ్రత శౌచశీలముఖ సంధ్యోపాసనా
 దివ్యయాత్రా । జపదానాధ్యయనాది కర్మముల మోక్ష
 ఘటికారాజ । దచ్చపుభక్తి హరి పుండరీకనయనుక్
 హరిస్తానం । రమాస్తాపై బాపఘ్ను పరేశు నచ్యుతుని

CHE

శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదః ॥ అని నారదునకు హేర

రఘురాజు
Labak 271
అంధ నమాధ్యాయ రంగవ శ్లోకమును సంగ్రహించి వనతటాకోప నయనవివాహదేవ । భవననిమాణా భూమ్యాది వివిధదాన । జపతపోవ్రతయోగ యజ్ఞముల ఫలము । మామకస్తవఫలము సమంబుగావు॥ అని చతుర్ముఖునకు చతుర్భుజంబును

గి శ్చోతీయస్కంధ అస్తావింశాధ్యాయ ౧౭వ స్లోకమాది
 ౧౭వ స్లోకావధి వీతాంబరుని ప్రత్యంగభూషణాయుధ
 వైజయంతి, వీతాంబరా, సన మాలా నులేపన గమనా
 దుల వణింపచలయునని దేవహూతికి కపిలుండును

౬ చతుర్దశ్యంశ చతుర్వింశాధ్యాయమున నమః పంకజ
నాభాయయను ౭౨వ శ్లోకాది ౭౯వ శ్లోకాంత్యమః పాదగ
వైచేష్ఠీనచోష్ఠన ప్రచేతనులకు పశుపతియును

2 పస్తస్కంధాష్టమాధ్యాయమున నామరూపాస్త్రోక్తిః
నాత్ గరుడోభగవాన్-విష్వక్సేనస్యవాహనం । హరే
ర్నామరూపయానా యుధాసినః॥ భూషణాయుధ లిం
గాబ్య॥ ఇవిశ్రోతిఃపవలయునని ఇంద్రునకు విశ్వరూ
పుండును

సకలముఖములకు ప్రభుమూర్త్యయై ౨౦వ శ్లోకంబుననున
అర్చనా విధినిబోధించునై న కామంబుననైన
ధర్మమునుబోధించునై న దగిలి దలప నఖిలాత్ముని హరి
మేరుమయి నేరు సేయడతడు॥ అని ధర్మజునకు నాదుండును

అష్టమస్కంధ చతుర్థాధ్యాయంబున గిరి కానన పాదప
 త్రిమూర్తి ఆయుధ భూషణ శేష గరుడ ప్రహర ఋషి
 మత్స్యద్వినతాన దదవతార స్పృతకీర్తన సూర్య స్సను
 పావ ప్రణవ ధమక తప స్సత్య వేద వేదాంగ శాస్త్ర
 గో భూసుర సాధు పశునత దాక్షాయశీ నదీ నద మమ
 ర ననుతకు వైరావత మమృత ధృవ బ్రహ్మపిక పు
 ణ్యస్థోకులక సమాహితచిత్తులైదలంచు వారలకు నుదీయ
 విమలగతినిస్తునని దైత్యాదులకు దైత్యానియును

10 భారతః పంచమోపాదాయస్సృత్యాను నారముగ
 నత్యంతా చరిణీయముననుండు శ్రీభారతేతి హస్తాంతర్గత
 అనుశాసనికపర్వమున త్రిమూర్తులను వినాయక విశాఖ
 వస్తి వాయు చ ద్రావిత్య శక్ర యమ వరుణ కుబేర
 సుర నముద్ర నదీ నద మరు దశ్యవీ నకు రుద్ర పితృ
 సిద్ధ మున్య పురస ధర్మ తప స్సత్య మహా రాత్ర ప్ర
 హ తారక మాస ర్తు వత్సర వైసతేయ శార్దూపేయ ష్టే
 త్రా రణ్య శైల ది క్తనభో భూ భూరుహ భూసుర చక్ర
 వర్తి రాజులభక్తి దలంచి కీర్తించి సమస్కరించి ఈ స
 మూహంబంతయు నర్చురక్షించుగావులమని ఇచ్చంగోగన
 పాపభయాపద దారిద్ర్యవ్యాధి శోకినివారికం బగునని
 ధర్మజనకు భీష్ముండును

11 పరాశరసంహితాయాం॥ ప్రాతస్సూర్యోదయాత్పూర్వం
 ఘటికాత్రయమాతృకే । ప్రపన్నః ప్రాస్నుభోధాయ
 హరిస్సాగిరితిబువ్క । ప్రత్యశ్యకరపాశౌచగం దూషా

చనునంచరన్ | పవైకాంతి శుచౌదేశే కుర్యాన్కుర్వాది
 కీర్తనం | శ్రీమన్నారాయణస్యైవం కీర్తనం భావయా
 పినా | ప్రవత్యామనసావాచా గృహీభిక్షుశ్చకారయేత్ |
 కూర్కాదీ ద్వియోక్తా తదనుసరిమయం మంటివంత
 త్రశేషం తస్మై ధర్మాదిపీఠం తదుపరికమలం చామర
 గ్రాహిణీశ్చ | విష్ణు దేవీం విభూషా యుధ గణ ముర
 గం పాదుకే నైన తేయం సేనేసం ద్వారపాలాన్ కుము
 దముబగణాన్ విష్ణుభక్తాన్ ప్రపద్యే || గృహస్తుడు యతులు
 ఆదిత్యోదయాత్పూర్వం త్రిసుటికాసమయంబున ప్రాజ్ఞు
 ఘంటై లేచి కృష్ణకృష్ణయని ఉచ్చరించి కరపాదప్రత్యౌ
 శన గండూపాచమనంబు లొనర్చి పరిశుద్ధస్థలంబున నా
 సీనుండై ముందు గురుస్మరణగావించి పిదప పద్మనాభుని
 పద్మాలయను మనోవాక్కిర్పింబుల స్తుతించి తల్లోకానన
 పాదుక భూషణా యుధ శేష గరుడ విష్వక్సేన జయ్యాది
 ద్వారపాలక చామరగ్రాహిణీ విష్ణుభక్తులన్ను తించవలయు
 నని నుడివియుండుటయును

౧ సాత్వతశ్రేణి || సముద్ధాయార్థరాత్రేధజిత నిద్రోజితశ్రమః
 కమండలూస్థితేనైవ సమాచమ్య తువారితా | గురూన్
 దేవాన్ నమస్కృత్య హ్యుపవిశ్యాజనాసనః || అర్ధరాత్రి
 పిదప నిద్రవిడచిలేచి ఆచమనంబుశేసి మృగచర్మాననుం
 డై గురుస్తుతిగావించి పిమ్మట దేవునిపొగడమని దెలియు
 చున్నది.

౧౩ కూర్మపురాణే|| బ్రాహ్మేముహూర్తే ఉద్ధాయధర్మమధ్య
చ చింతయేత్|| కాయక్లేశంతదుద్భూతం భృష్యాతిమ
నసేశరం|| పంచపంచ ఉషఃకాలమనగా ఉదయాత్పూ
ర్వం మూడుపదమందు రెండుఘడియల సమయంబున
నిద్రవజ్ఞ తుడై చతుర్విధపురుషార్థ చింతనంబు గావించి
మనంబున వనమాలినిధ్యానించుమని తెల్లచుగుచున్నది.

౧౪ పారమేశ్వరసంహితాయాం|| సంప్రబుద్ధప్రభాతేతు ఉద్ధా
యశయనేస్థితః | నామ్నాసక్రితానం కుర్యాత్ షో
శానాం ప్రయత్నతః | ఓన్నమో వాసుదేవాయనమ
సంకషణాయతే | ప్రద్యుమ్నాయ నమస్తేస్తు అని
రుద్ధాయతేనమః | క్రమశః కేశవాదీనాం యానద్దామో
దరిం ద్వజః | నమోనమః కేశవాయ నమోనారాయ
ణాయన | మాధవాయనమశ్చైవ గోవిందాయనమస్తతః
విష్ణువేదనమస్కర్మాన్నమస్తేమధుసూదన | నమస్త్రీ
విక్రమాయాథ హృషీకేశాయతేనమః | నమస్తే పద్మనా
భాయ నమోదామోదరాయచ | దివ్యనామావతారా
ణాం దశానామధర్మకీర్తనం | ఏకశ్మగదికానాంతు విశ్ని
తః క్రిమశః ప్రభో | నమస్తేమీనరూపాయ కమరాయ
నమస్తతః | నమస్త్యదివరాహాయ నారసింహ
యతేనమః | నమో వామనరూపాయ నమోరామత్రీ
యాయచ | కుతారజ్యహలస్త్రాయనమః కృష్ణాయవేదసే
కల్కివృష్ణాయనమస్తేస్తు సర్వసప్రణవద్వజః | యథాస్థిత
క్రిషీతైరభేదాంస్త్యైతాంహరేర్విభోః | నమస్కర్మా

శ్రుభాతేతు యోగాంతేతు ఏనక్షయే । శబ్దేనోచ్యత
 శబ్దేన సుహృద్విజనకేనతు । స్తోత్రాణీనాథ మంత్రాణి
 ఉదీర్ఘాన్యాని నైతతః॥ సత్వగుణాధికసమయమను ప్రాతః
 కాళంబున శయనంబునుంచిలేచి వేరుష్కలంబున కూచొని
 సత్వగుణంబుగలవాడై విష్ణుఙ్గోడశ నామంబులును దశావ
 తారనామంబులును తదవతారికీతకంబులును పృణవా
 తురాదిగ ధ్వనిజేయక ఆనందముచే మనంబున నుచ్చరిం
 చవలయునని మహాదేవుడు నుడివియుండెడిని

౧౫ హోరితస్మృతౌ॥ ప్రత్యూషేనహస్తాథాయ సమ్యగాచ
 మ్యవారిశౌ । నైకుంఠపరమప్ర్యామ్ని దుగ్ధాబ్జానెష్టవే
 పదే । అనంతభోగిపర్యంకే సమమాసీనం శ్రీరూపహా ।
 ఇంద్రసీలమశిశ్యామంశంఖచక్రగదాధరం । పీతాంబరధరం
 దేవం పద్మపత్రనిభక్షణం । శ్రీవత్సకౌస్తుభోరస్కం స
 రాష్ట్రభరణభూషితం । చింతయిత్వా నమస్కృత్వాకీర్త
 యేద్విన్యనామభిః । సంక్షీప్తనామసావాస్రం నమస్కృత్వా
 గురూనపి॥ రాత్రిచతుర్థయామాంత్యమునలేచి ఆచమించి
 పాల్కడలి మధ్యభాగంబున మియుచుండెడి శ్వేతద్వీప
 నైకుంఠంబునందు శేషశయ్యాశీనుండైన రమాసహితుం
 డును శ్రీవత్స కౌస్తుభాద్యనేకాభరణ భూషితుండును
 పీతాంబరావృతుండును శంఖుచక్రగదాఖడ్గ శాఙ్గధరుం
 డును కమలపత్రేక్షణుండును ఇంద్రసీలకాంతిచే చెన్నొం
 దున్నాడైన నారాయణుని చింతించి స్తుతించి కీర్తించి

విష్ణు కృష్ణ గోపాలాది దివ్యసహస్రనామంబుల బరించ
వలయునని ఇందు విశ్రుతమగుచున్నది

౧౩ కణ్వస్మృతౌ || తతో వై ప్రాతఃకర్మాభ్యాం స్మరేదీశ్వర మన్వ
యం । పాదాన్రక్షాశ్యగం దూషంకృత్వాచమ్య విభా
నతః । సప్తషీకం సాగరాత్ సప్తమేకం మందరపర్వతం
గంధమాదనసంజ్ఞంచ లోకలోకం గిరీశ్వరం । హిమ
వంతంచ కైలాసం పునరన్యో శుభాకరాన్ । పశ్యన్
తాః సర్వతేంద్రదాసహస్యాం ద్రాపదీంశినాం । తారాం
మంజోదరీం పుణ్యాం నిత్యకల్యాణసుందరీం । సీతామ
రుంధరీం లక్ష్మీం భారతీం పరమేశ్వరీం । కాత్యాయనీం
సునందాంచ మైత్రేయీం బ్రహ్మవాదినీం । ఇంద్రాణీం
పునరన్యాంశ్చ నిత్యకల్యాణమూర్తికాః । బ్రహ్మనిష్ఠాన్
మహాభాగాన్ బ్రాహ్మణాన్ సత్కృతవ్రతాన్ లోకపా
లాన్ లోకనాథాన్ బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాన్ । స్మృత్వా
బ్రహ్మైశ్వరసంధానం కృత్వా బ్రహ్మహమితిహి । సర్వే
భ్యశ్చ నమస్కార్యాస్తహంభ్య ఇతి వైవడేత్ । తత్ర
ధ్యానస్మరణయో కాలాదినియమోనహి || ఇందును ప్రాతః
కాలము మేల్కొని కేశపునిస్సరించి కరచాద్రప్రక్షాళనగం
డూపాచమనంబాచరించి త్రిమూర్తి త్రిశక్తి సప్తషీ
సాగరప్రభూత పర్వత పతివ్రత బ్రహ్మనిష్ఠ పుణ్యశ్లోక
లోకపాల లోకనాథాదుల దలంచి నమస్కరించుమని
జెప్పుచు ప్రాతఃకాల మభావమైనచో కాలనియమ నిరీ

క్షణ నిరూపించక సమయ సంప్రాప్తకాలంబున స్మరించు
మని తేలియుచున్నది,

౧౭ గ్రంథాంతరే || సమ్యగాచమనా = శక్తావభావే సలిల
స్యచ | పూర్వోక్తేషు నిమిత్తేషు దక్షిణం శ్రీవణం స్మృ
తేత్ || అనగా సరియైన ప్రత్యక్షన గండూపాచమనంబు
లుజేసికొనుటకు అశక్తుడైనవాడును జలాభావవిచయంబు
నందుచుండగా ప్రత్యక్షన గండూపాచమనంబులగొరకై
కుడిచేవి స్మృశించినచో ప్రత్యుపాయువు లేదని నొక్కి
వక్కాణించుచున్నది.

౧౮ అద్భుతరామాయణ సప్తమస్కంధమున - శ్లో|| నాహం
దాసేన తవసానేజ్యయానాపి తీర్థతః | సంతృప్త్యామిద్విజ
శ్రేష్ఠ యథానామ్నాం ప్రక్షీరణాత్ | ఓమునికులోస్త
మా నేను నా నామసంకీర్తనమువలన ఏకాలదినానంబ
ముబొందుదునో ఆవిధముగా దాన తపో యజ్ఞ తీర్థ వాస
ములచే సంతోషమును బొందనని మహావిష్ణువు నారదు
లకుచు

౧౯ అధ్యాత్మరామాయణ బాలకాండ సప్తమస్కంధమున -
శ్లో|| తస్మాత్సద్భక్తిహీనానాం కల్పకోటిశ్చ తైరపి | నముక్తి
శంకాపిజ్ఞాన శంకానైవ సుఖంతథా || ఐనందువల్ల నీయొక్క
భక్తిలేనిజనులకు జగత్ప్రళయములనేక శతకోటులైనను
ముక్తియకాననే సంశయమున్నూ తత్వజ్ఞానముకలుగుననే
సందేహమున్నూ లేదు అటులనే సుఖముకూడా లేదని పర
శురామకృత శ్రీరామచంద్ర స్తుతియందును

౨౦ తదామాయా యుద్ధకాండ సప్తమస్తకమున- శ్లో॥
 అవతారాః సుబహుభో విష్ణోశ్చ లానుకాంఠాః । తేయా
 సహస్రసద్మశో రామోజ్ఞానమయశ్చిహః॥ లీలన సరించిన
 శ్రీమహావిష్ణువుయొక్క అవతారముల సఖ్యములు కేవల
 జ్ఞానరూపకమై అత్యంతశుభకరమైన రామావతారము
 అట్టి అవతార సహస్రములకు సమానమైనదని రావణు
 నకు కుంభకర్ణుండును

౨౧ విష్ణుపురాణమున వ్యాసులు శ్లో॥ యత్కృతే దశభిర్వ
 మైకః త్రేతాయాం హయనేతతత్ । ద్వాపరేతచ్ఛ్రమా
 సేనహ్యహోరాత్రేణ తత్కతా । తథాబ్రహ్మచర్యస్య
 పరాదేశ్చఫలం ద్విజాః । ప్రావౌత్తిపురుషస్తేన కలిస్సా
 ధ్వితిబాషితం॥ తప జప బ్రహ్మచర్యాది వ్రతంబులు మొ
 దలగు నుత్తమకృత్యంబులు కృతయుగమున బదివత్సరము
 లు రదించినందున నగుఫలమేదికలదో అప్రతేతయందో
 సంపత్సరమొసరించిన గలుగును. అఫలమే ద్వాపరమున
 నొకమాసం నగలుగును. కలియుగమున నష్టిఫలంబొక
 యహోరాత్రమున కలుగుననియు, ధ్యాయోక్త కృత్యేయ
 జః యజ్ఞః త్రేతాయాం ద్వాపరేత్యుక్త । యదావౌత్తి
 తదావౌత్తికతా సత్కీర్త్య కేశవం॥ కృతయుగమున ధ్యాన
 యోగముచేసియు త్రేతాయుగమున యజ్ఞముచేయుం
 చియు ద్వాపరమున పూజించియు నేఫలమునొందుచు
 న్నాదో యష్టిఫలమును కలియుగమునందు శ్రీకృష్ణసంకీ
 ర్తనముచేసి పురుషుడు పొందుచున్నాడనియు

౨౨ దురాచారతతో వాపి మన్నామభజనాత్మకం । సాహో
 క్యముక్తి మాపొనీనతు లోకాంతరాధికం॥ దురాచారు
 యైనను నా వామత్తనము చేసినచో నాసాహోక్యమును
 బొందునుగాని ఇశరలోకములు పొందడని ముక్తికోపనిష
 త్తున గంభవహనందనునకు కౌసల్యానందచండును

౨౩ తపేద్వర్షనహస్రాణి ఒకపాదస్థిహానరః । ఏతస్యధ్యాన
 యోగేన కిలాంనావాక్యాంతోఽపిషీం॥ అని వైంగళోపని
 షత్ ॥ ఒకపాదమువలన సహస్రవర్షములు తపముచేసినచు
 ఈ ధ్యానయోగముచేత పదునానిటొక భాగమున్న
 పొందజాలడిని వైంగళోపనిషత్తునందుచు

౨౪ విష్ణుధ్యానపరాయణో అని జాబాలోపనిషత్ ॥ వాసు
 దేవం సదాస్మరేత్ అని త్రిశిఖ్రాగ్రాహ్లాణోపనిషత్ ॥

౨౫ యోగినామపి సర్వేషాం మగ్ధతేనాంతరాశ్చనా । శ్రద్ధా
 వాక్ భజతేయోమాం సమేయక్త తమోమతః॥ నన్ను
 పొందినమనంబుతో శ్రద్ధగలిగినవాడై యవకునన్ను సే
 వించునో, ఉపాసించునో, ఆశ్రయించునో, పూజించునో,
 చింతించునో, ధ్యానించునో, కీర్తించునో, స్మరించునో,
 ప్రదక్షిణము చేయునో, వందనములుచేయునో, నాకథ
 వినునో, వినుపించునో, నాకుభక్తుడగునో, దాసుడగునో,
 సఖుడగునో, నామండరమున నిద్రించునో, ఊర్పునో,
 నీళ్ళుచల్లునో, అలుకునో, తులసీ పుష్పములు తెచ్చిచ్చు
 నో, ఆత్మనివేదనముచేయునో, వాడు నాకు యోగుల
 కన్నను, తపస్వి ప్రభృతులకన్నను మిక్కిలిశ్రేష్ఠుడనియం

చెదనని అక్షుకంప్రతి శ్రీకృష్ణాక్షిః॥ భగవద్గీతాధ్యాయ ౬
శ్లో॥ ౪౬॥

౨౬ బ్రహ్మవైవర్తక మహాపురాణగణేశఖండాష్టమాధ్యాయ
మున శ్లో॥ త్రికోటిజన్మనోజంతుః ప్రాప్నోతి జన్మమాను
షం । ప్రాప్నోతి భక్తసంగం సామానుషాత్ కోటిజన్మ
నః । భక్తసంగాద్భవేచ్ఛక్తిరం కురోజీవినస్తతః । అభక్త
దన్మనాదేవకచ ప్రాప్నోతి శుష్కతాః॥ పునః ప్రప్లు
తాయాతి వైష్ణవాలాప మాత్రతః । అంకురశ్చావినాశీ
చవద్ధతే పృథిజన్మని । తత్తరోర్వృద్ధమానస్య హరిదాస్యం
ఫలంసతి । పరిణామే భక్తిపాకే పార్షదశ్చభవేద్ధరేః ।
మహాతిశ్రేణయేనాశోన భవేత్తస్యనిశ్చితం । సర్వస్మిన్మే
చసంహరే బ్రహ్మగోకస్య బ్రహ్మణః॥ జంతువు మూడు
కోట్ల జన్మములకు మానుషజన్మంబు తెందును, కోటి
మానుషజన్మంబులకు భక్తులతోడి సంగంబుగలుగును.
జీవః భక్తునిసంగంబుచేత భక్త్యంకురముకలుగును. ఆ
యంకురము భక్తులుగానివారిదర్శనంబున శుష్కభావంబు
బ్రాపించును. వైష్ణవులతోనాలాపమునేయుటమాత్రము
ననే మరల నికాసమునొందును ఆయంకురము వినాశమా
నొందక ప్రతిజన్మంబునను పృథ్వియగుచుండును. వృద్ధ
యగుచుండునట్టి యాభక్తిన్మతమునకు హరిదాస్యము
ఫలము. భక్తికరపక్ష్యంబయినం పరిణామమునందు పారి
కిం శార్వదంబగును. సర్వస్మృత్తికిని సుహారముసంభవించి
బ్రహ్మగోకమునకును బ్రహ్మకుచు వినాశముగల్గునుగాని

అతనికి మహాపశ్చిమంబునందును నాశంబు గలుగదని
శ్రీకృష్ణుండు భగవతియగు పార్వతీకి, జీవసంఖ్య॥ శ్లో॥
స్థానరోగితువింశంత్యో జలజోనవలతుకం । క్రిమిశోరుద్ర
సంఖ్యాచ పక్షిణాం దశలతుకం । త్రింశల్లతుంతుపశ్వాది
చాతుర్గుత్తు మానవం॥

౨౭ నీ॥ తెల్లవారకత్తోల్లి చల్లనినీటిలో వాయుకొనొడలెల్ల
వణకువారు ॥ నీరు కావులుగట్టి నీళ్లుదర్భలచేత సవ్యాప
సవ్యముల్ చల్లువారు । బిగుసుకముక్కులు బిగియించి
గొణుగుచు మాగన్నవేయుచు తూగువారు । సాముజే
సినయట్లు సాగిలబడినడి బ్రాద్దుకుదువైనెల్ల బోవువారు ।
బిరుబిరను చెల్లుచుట్టును దిరుగువారు । నెయ్యిజదుగులు
నగ్నిలోవేయువారు । వైశ్యదేవాదిపూజల వరులువారు ।
కీర్తనల్ సేయవారిల క్రిందివారు॥ అని రామస్తవరాజము
నందును

౨౮ పాద్యీదుద్యోః॥ గచ్ఛన్ స్విషంశ్చైరన్వాపి శయానోవాన్య
కర్మశి । పాతకీనాపియక్తో వాఙ్మనాదేవ విముచ్యతే॥
పోవుచుండునపుడు నిలచియుండుతనె అవలీనల పారాడు
చుండువ్యాళ పసుండియుండుకాలమున ఇతరపనులు చే
యుచుండు సమయమునను మలినువ్రైపుండునపుడుంగూడ
దేవుని ధ్యానించుచుండినచో పవిత్రుడగుననియున్నది.

౨౯ కర్నాటికభాగవతమున:-యడపాు తేళుత బీళ్లుతుడ్ధవన
డగుతాగనినుత్తకెమ్ముతి కుడిపుతుణుతవె లేగుతవే నీనుత్త
చిక్కుతా॥ అడిగడిగె షరవశతెయలిబరె నుడిగెవారి యా

ద్యక్షరద్యయసుడువు దఘరాశియను సంశయవేకె శృతి
సిద్ధా ॥టీ॥ యడలిసవును, లేచుతరి, క్రిందపడునవును,
యుద్ధప్రారంభమునను, ఆవలించువేళను, దగ్గునవును,
పానీయసమయమునను, భుజించుకాలమునను, తేవునవు
డు, తుమ్మునవుడు, బిక్కెళ్ళునట్టినవుడు, ననుచువేళ
వదపదమునకు, మైచురచునవుడు, వ్రాయువేళను, మాట
లాడుసమయమునను, కృష్ణయను విష్ణునయొక్క రెండక్ష
రములు పలికిననూత్రముజేత పాపసమూహము దగ్ధమై
బోవుటకు సందేహంబులేదని వేదప్రసిద్ధము. ఇంకయు
అనేక దృష్టాంతములుండియు గ్రంథవిస్తరమానసి వ్రాయ
వైతిని.

ఇష్టిధంబున ననేక సప్రమాణ సద్గ్రంథములయందుద
హరించియుండుటవలన త్రిమూర్త్యాత్మక సచ్చిదానందస్వరూ
ప శ్రీరామకృష్ణుల రూప నామ గమన వేణు భూషణంక
హాసా యుధ నా గ్వస్త్ర వణక మాల్య లేపనా సనాఠ
కీతకనంబుల పేక్షించువారల కొక్కక్కయడ మిక్కిలి అక్క
రగల నొక్కొకవిషయంబులు జిక్కుటయెగాని అల్లిబిల్లిగ
నల్లుకొని యెల్లఁడెల్లంబు సల్లాపంబుగలుగజేయు ఘట్టంబు
లు అదృశ్యంబైయుండుటంజేసి మన్మథంబునకంది బుండ్
లోకోపకారార్థంబు విశ్వేశ్వేశ్వరంబును నిమ్మహగద్య బు
నుబోధంబుగ మృదువధురనచన రచనాని చయంబుల
రచించి గొడలంబులేని కద్యబృందంబుల డెండంబు
కమగదానంద బు గ్రుద కొనదశకన స్పృశకన పరిబోధ

లేబన నిబంధన కతన పాతన శ్రవణ శ్రావణ ప్రదాన దాన
 క్షణ పూజన భ్యాన ధారణాది భిక్షేపకలికల్పమాంఘికార
 నిహికారణాదుణ తిరుణ తరణి కీర్తనాయమానంబుగని బిల
 కోవిదులకు కల్పద్రుమంబు చందంబున నుండుననియు బుద్ధి
 మంతులు సమృద్ధిగ వృద్ధిచేయుదురని సుధీజన విధేయుడై
 వేదేశు కరణం హనుమాహ్వయుని విష్ణుప్రీతిః ॥

మూలం శ్రీకృష్ణ బ్రహ్మవిష్ణు మహేశ్వరాణాం ॥

శ్లో॥ అంశవస్తుమరీచ్ఛాది రణాబ్రహ్మవయస్సృతాః
 కళాఃకపిల కూర్మాద్యా ఆవేశాభాగ్గన దయః । పూర్ణోన్మ
 సిసమ్మోరామశ్చ శ్వేతద్వీపాధిపా హరిః । వైకుంఠోపేతభా
 గ్భయః నరనారాయణస్సృతః । పరిపూర్ణః- తమస్సాక్షాత్ప్రీ
 త్కృష్ణాభగవాన్ స్వయం । అసంఖ్య బ్రహ్మాండాధిపతిగోళా
 నేభామ్నిరాజతే॥ మరీచి, రత్నంకిరస పులస్త్య పులహ
 క్రతు భృగు వసిష్ఠ దక్ష నారద కదళము ఆసురి కపి శంఖ
 ప్రచేతన పంచశిఖ ఓభ రుచ్చారుణి హంసి యత్యాదులు
 అంశావతారులు॥ బ్రహ్మ రుద్ర గణేశ ధర్మనరకుమార
 వామనబౌద్ధః కల్కిమీనంబులు అంశావతారులు కపిల
 కూర్మాదులు కళావతారులు పరశురామాదులూ వేశా
 తారులు నృసింహ రామ శ్వేతద్వీపాధిపతియు యజ్ఞనార
 యణమూర్తియు నారాయణ మహాపీఠయు పూర్ణా
 తారులు సంఖ్యలేని బ్రహ్మాండముల కధికతియై యాబ
 కోట్ల యోజనముపై ప్రకాశించు గోలోకమున రాధాసమే
 తముగ ద్విభుజుడై మోయుచుండు పరిపూర్ణతముడైన

శ్రీకృష్ణమూర్తియని గగన్ భాగవతము బ్రహ్మచైతన్యము
అనంతకోటిబ్రహ్మాండాని అనిపెంగనోప నిష్కర్త అన్భవ
రామాయణ గత సగన్ రగ వ ॥ ౧౦ ॥ అతీతావ్యక్తన బ్రహ్మ
బ్రహ్మాండాని మదాజ్ఞానము । ఇదివిరక్తితిమిచివయియు
యికమీన రాజోపునవియగు బ్రహ్మాండాన్నియు, నా
యాజ్ఞానుసారముగ బ్రవర్తించు చున్నదిని శ్రీమదావ్యక్తత
రామచంద్రోక్తిః ॥

అనేక కోటిబ్రహ్మాండానాం॥ అనిమహా స కల్పము
అభిలాంఢమాక్తికాయ తనిత్యసూత్రు అని రామాయణ
ఆదిభాగమున రంగనాథ ప్రయోగము — నానాకంజాత
భవాండకుంభరు మహానందాంగ నాడింభకున్ ॥ అనిభాగ
వతనాందీపద్యమున పోతనామాత్య ప్రణీతము॥ — కకారః
కమలాకాంతః ఋకారోరామ ఇత్యపి । మకారః మగ్ధణపతేః
శ్వేతద్వీప నివాసకృత్ । సకారోనారసిహమ్నో యమకారో
న్యాతురోగ్నిభుక్ । విసగశ్చతేఘాహ్యేతౌ సరనారాయణా
వృషి । సంకతీలీనాశ్శిష్యున్మున్దా యస్మిన్ శబ్దేనుహమునా
పరిపూర్ణతమస్సాక్షుజ్జేన కృష్ణఇతిస్మృతిః । — కకారమునకు
లక్ష్మీపతియగు విష్ణువు ఋకారమునకు రాముడు మకారము
నకు శ్వేతద్వీపాధిపతియు సకారమునకు నారసిహమ్నండును
అకారమునకు యజ్ఞనారాయణమూర్తియు విసగమునకు
సరనారాయణులు వాచ్యులగుదురు. ఈయగురును ఏకబ్రహ్మ
నందు లీనులైయున్నవారో అట్టికృష్ణః అనుకృష్ణము పరిపూర్ణ
తముజైన గోలోకపతిని దెలుపుచున్నదని బ్రహ్మేశానాదు

లకు మహావిప్లవోక్తిః ॥—గగన్ భాగవత గిరిరాజఖండ పంచ
మాధ్యాయము.

బ్రహ్మణోవాచకః । కోయమ్మకారో సంతవాచకః ।
శివస్యవాచకః షశ్వనకారో ధన్యువచ । అకారోవిష్ణువచన
శ్వేతద్వీపనివాసినః । సరనారాయణార్యస్య విసర్గో వాచక
స్మృతః । సర్వేషాం తేజసాంరాశి సర్వమూర్తి స్వరూపకః ।
సర్వాధారస్సృజీజస్తేన కృష్ణ ఇతిస్మృతః ॥—కకారమునకు
బ్రహ్మయు, ఋకారమునకు అనంతమను, మకారమునకు
శివుండును, నకారమునకు ధన్యుండును అకారమునకు విష్ణువు,
విసర్గమునకు సరనారాయణులు, సధంబులగుదురు, సర్వ
మూర్తి స్వరూపుండును, సర్వాధారుండును, సర్వబీజండగు
నీతడు పూర్వోక్త తేజో రూపుండుగాన శ్రీకృష్ణుండనబరుగుచు
॥శ్లో॥ నామ్నాభగవతో నందకోటినాం సృజయత్ ।
తత్ఫలం లభతేనూనం కృష్ణైతిస్మరణేనరః ॥—ఓనందరాజా
భగవంతుని కోటినా ముఖులు స్మరించుటవలన గలిగెడి ఫలం
బీకృష్ణనామస్మరణంబున గల్గునని బ్రహ్మవైవర్తక మహాపు
రాణమున నందునకు గగ్గోక్తిః ॥ యేనస్మష్టాచ ప్రకృతీస్స
ర్వాధారా పరాత్పరా । బ్రహ్మ విష్ణు శివాదీనాం ప్రసూ
ర్యా త్రిగుణాత్మికా ॥—సర్వాధారంబై, పరాత్పరంబై
బ్రహ్మ విష్ణు శివాదులకు ప్రసవభూమియై త్రిగుణస్వరూపమై
వెలయుచుండు ప్రకృతిని సృజించినవాడని బ్రహ్మవైవర్త
ప్రంహఖండ అష్టాదశాధ్యాయ మూడవశ్లోక మహాపురుష
స్తోత్రమున మాలాపఠికృత్తోః ॥శ్లో॥ కృష్ణస్తాన్సంసహ సాహూ

యవీర్యాధానం చకారహః । తతోడింధం మహజ్జజేతతో
భూతోమహావిరాట్ । యస్యైవహోమ కూపేషు బ్రహ్మాండా
స్యభిలానిచ । — కృష్ణుడు నిన్నుంకైకొని నీయందు వీర్యా
ధానంబుకేసెను. దానివలన మహాడింభముగలిగెను. దాని
వలన స్వోమకూపముల, నసంఖ్యాకములగు బ్రహ్మాండ
ములుగల మహావిరాట్టు సంభవించెనని, బ్రహ్మనైవ్రు గణ
శఖండ రగి అధ్యాయ గివ శ్లోకమున పరశురామ కృత
శక్తిస్తోత్రమున ప్రయోగము.

సర్వజనులు, సర్వాదరణీయముగ దేవపూజాకాలంబుల
స్తుతించుచుండు పురుషసూక్తమంత్ర పుష్పాదిమంత్రముల
యందు విష్ణుప్రభావముండుటవలనను

అనేకకోటి విష్ణునామములందు కేశవాది చతుర్వింశతి
నామములు త్కృష్ణగర్విషములని వేదాంత వాఙ్మికమును సప్ర
మాణగ్రంథమున జెప్పటవలనను

యిట్టినామములం ప్రత్యహంబాచరించుచుండ సం
ధ్యాద్యనుష్ఠానముల నత్యంతావశ్యకముగ ఉచ్చారణా చరణ
ముండుటవలనను.

అండే॥ వాసనాద్వాసు దేవస్యచాసితం తే జగత్రయం
స్యభూతనివాసోసి వాసుదేవ నమోస్తుతే॥ — నీవాసనవలన
ప్రళోకములు మరిమించుచుండెడి ఓవాసుదేవా నీకు నమ
స్కారమనియును.

అండే॥ ఆకాశాత్పతితం తోయం యథా గచ్ఛతి
సాగరం । సర్వదేవ నమస్కారం కేశవం ప్రతిగచ్ఛతి॥ —

అంతరిక్షమునుండి బారిషమచుండెడి జలంబులేరీతి నమద్ర
మనకు బోవుచున్నవో ఆచందముగ సమస్తదేవతలకుజేయు
వందనములు గోవిందునికేజేరుచున్న వనియును.

అం దే సర్వవేదేషుయత్పుణ్యం సర్వతీర్థేషు యశ్చ
లం । తత్ఫలం పురుషమాప్నోతిస్తుత్వాదేవం జనార్ధనం
అనియు,

బ్రహ్మవిష్ణురుద్రుడీతనియందు గలుగుటవలన కేశవుం
డని అమరకోశమున నుండుటవలనను,

శ్రీకృష్ణుని దేవంబువలన త్రిమూర్తులు శ్రీశక్తులుద్భ
వించిరని బ్రహ్మవైవర్తముహాపురాణం బ్రహ్మఖండ 3, 4వ
అధ్యాయమున నుండుటవలనను,

సప్తకోటి మహామంత్రం చిత్తవిభ్రమకారకః । ఏక
మేవమహామంత్రం కృష్ణమిత్యక్షరద్వయం॥ బనిమంత్రశాస్త్ర
ముద్వోషించుచుండుటవలనను,

భాగవత పంచమస్కంధ పంచమాధ్యాయ 20-22
వ శ్లోకానుసారముగ —

సీ॥ భూతబాలములందు భూజముల్ వర్జముల్ భూరు
వాంబులకంటె భోగికులము । భోగిసంతతికన్న బోదస్థులు
బోధమాస్థులకన్నను మనుజవరులు । వీరికన్నను సిద్ధవిబుధ
గంధర్వులు వీరికన్ననుసురల్ వారికన్న । ఇంద్రాది దేవత
లందరికన్నను దక్షాదిసత్కులల్ దలపనెక్కు । డందుకన్నను
భర్గుడా యధవుకన్న కమలభవుడెక్కు డాతనికంటె విష్ణు
డధికు డని నుడువుటవలనను,

శ్లో॥ తేహలోమస్తం సురాస్సర్వేభగవంతం సూతనం ।
 నో=వద్యమతారావైగృహ్యం తేనైవ భూతలే ॥౧॥ అష్ట
 యా=సతారాంస్తేహికోపాంవస్త్రీశ్చనోగురు । అన్యోనవిగ్ర
 హం ధత్తేతవాంగస్సర్వవాద్విహ ॥౨॥ శశ్వత్ స్పర్శాన్వితే=
 స్సాకంగృహ్యంతేవతానావ్యయం । రుద్రాదీనాం వచశ్చ
 త్యాగోవాచ భగవాన్ స్వయం ॥౩॥ అంగసంగంకరిష్యామి
 భవద్వాక్యంకరోమ్యహం । మోదితాస్తేసురాస్సర్వే కృతకృ
 త్యాధునానయం ॥౪॥ ఓ నాశశులేక ఎల్లపుడు నుండువాడ
 గు కృష్ణదేవా దుఃఖకరమైన భూలోకమునందు అనతరింప
 జాలము ॥౧॥ నీయూజ్జాయసారము జనింతుము నీదేహస్వర్గ
 గలదేహములందు బుట్టి-తువేగాని మూర్ఖులుగాను స్త్రీలు
 గాను బుట్టిపవలదు ॥౨॥ ఏయవతారముందును సర్వదా నీదే
 హస్వర్గల దేహములగ్రహించెదమని రుద్రాదిదేవతలక్రొత్తన
 మంగీకరించి ॥౩॥ భగవంతుడు మీప్రార్థనప్రకారము నా
 దేహసంమంథముగలుగుచుల చేయగలనని భగవంతుడు
 పలుకగా రుద్రాదిదేవతలు సంతోషముగ మేమిప్పుడు ధన్య
 లయితిమని వచించిరి ॥౪॥

పిదప సరమాత్ముడుకృష్ణావతారంబయ్యె సతనియాజ్ఞ
 వలన ఆదిశేషుడు బలరాముడుగాను, బ్రహ్మ వేణుదండము
 గను చక్రముగను రుద్రానిఘోరహావమునంద కాఖ్యి ఖడ్గము
 గను, శివాతనువుమురళిగను, ఇంద్రాదుశృంగముగను, భాం
 డీరకవటము గుత్తంతుడుగాను, లక్ష్మీ శంఖముగను, విష్ణు
 ధ్వని శంఖనాదముగను, భక్తి తులసిదామముగను, వైష్ణవ

మాయ శార్దముగను, కాళికాదేవి గదాయుధంబుగను, వాయుదేవుడు వైజయంతిగను, వేదము వసుదేవుడుగను, బ్రహ్మవిద్య దేవకీగను, దయ రోహిణిగను, బ్రహ్మానందము నందగోపుడుగను, ముక్తికాంత యశోదగాను, భూదేవి సత్యభామగాను, ఉపనిషత్తులు దుక్కిణ్యాది షోడశ సహస్రకాంతలును, కన్యపురుష రోలుగను, అదితి పర్వముగను, వైకుంఠము గోకులముగను, వాల్మీకాదిఋషులు వృక్షములుగను, వేదమంత్రములు గోపగోపీజనంబులుగను, నారదుడు సుదామూడుగను, దేవతలు సఖులుగను, సత్యము అకూరదుగను, దమము ఉద్ధవుడుగను ఉత్పన్నులైరనియు, వైష్ణవమాయా సంమంధమయిన సత్యగుణంబు దుద్రినియందును, రిజోగుణం బజనియందును, లెమోగుణంబనురులయడ వసించెననియు కృష్ణునిపద్రాజము ఘోషించుటవలనను

విష్ణుఃక్రథానపురుషః యని వైంగళోపనిషత్తుః।

దివ్యోదేవవీకోనారాయణః యని సుబాల్ పనిషత్ అధ్యాత్మోపనిషత్।

ఏకోవిష్ణుమహద్భూతంబని భోజనాదికాల సంకల్పమందును,

తదేవలగ్నం = లక్ష్మీనతే తేంఘ్రియగం స్మరామి ।
యని శుభకార్యాది కాలములయందును,

తిథివిశిష్టా = విష్ణుమయంజగత్ అని శుభకాలములయందును,

శ్రీమచ్ఛంకరావతారమైః శ్రీశంకరా చార్యులవారిచే

రచింపబడియుండు బ్రహ్మసూత్రభాష్య ఉత్పత్తిసంభవాదికరణమునందు తత్రభాగవతానున్యం నే భగవానేతోవాసుదేవః యనియు,

భజగోవిందం భజగోవిందంయనియు,

ధ్యేయంగీతా నామసహస్రంబని వారుకంతోక్తముగ జెప్పియుండుటవలన కృష్ణుండు సర్వమునకు మూలభూతుడు గాన అది భాగమునకురాబడియె.

మూలం! రాధేందిరావ్యాభాసీదక్షిణాగంగాతులసీ సీతాది దేవీనాం॥

శ్లో॥ రమయాతురకారస్యదకారస్త్యాది గోపికా । ధకారోధరయావ్యాప్త్యాదాకారో విరజనదీ॥ శ్రీకృష్ణస్యచరస్యాపి చతుర్థాతేజసాభవేత్॥ నీలాభూశ్రీశ్చవిరజాచలప్రః పత్న్య ఏవహి॥ సంప్రవీనాశ్చతాస్సర్వారాధాయాం కుంజమందిరే॥ పరిపూణతమాంరాధాం తస్మాదాహున్మనీషిణః॥ రకారమ్మనకు లక్ష్మీయు, అకారమునకు అదిగోపికయగు సీలయు, ధకారమునకు భూదేవియు, అకారమునకు అపగయగు విరజయు, గ్రహింపబడుదురు. యీనల్వరు కృష్ణునికపత్నులు, వీరు శ్రీకృష్ణునియొక్క చతుర్థాంశమువలన బుట్టినవారు ఈనల్లరును రాధయందు లీనులైయుండటంచేసి పరిపూణతమయగు భూదేవి రాధయని వ్యవహరింపబడియెనని గగభాగవతము.

శ్లో॥ రాసేసంభూయ సహసాసస్మితా ధావితాపురా । పద్భిః భ్యాతాతేనరాధామూల ప్రకృతిరీశ్వరీ॥ రానంబునం

దు సుభవించి సస్మితవైవేగంబున భావనము జేయుటంజేసి
సాధువులచే రాధయని చెప్పుబడుమండుదానవగు నీశ్వరి
మైన మూలప్రకృతివి యని బ్రహ్మవైవర్తకాదేశఖండ ౪గి
అధ్యాయ ౧వ స్లోకము,

మరియు తదధ్యాను ౧౦, ౧౧, ౧౨, ౧౩, ౧౪ వ
స్లోకములందు నీవు పంచమూర్తులుదాల్చి కృష్ణప్రణాధిస్థాన
దేవియగు రాధయనియు, వేదాధిస్థానదేవియగు సావిత్రియని
యు, విశ్వరాధిస్థానదేవియగు లక్ష్మీవనియు, రాగాధిస్థా
నదేవియగు సరస్వతీయనియు, బుద్ధివిద్యాసర్వశక్తుల కధిదే
వతయగు పార్వతీనియు, పంచప్రకారవైతివి.

అందుచే ప్రకృతియు స్రవణదేవి రాధయని కీర్తింప
బడును. పార్వతి మహేశుపకత్తి, సావిత్రి చతుర్ముఖుఁడధ్య
దక్షిణాదేవి యజ్ఞనారాయణపియురాలు.

స్లో॥ లక్ష్మీ సరస్వతీ గంగా త్రిస్తోభార్యా హరేరపి
యని బ్రహ్మవైవర్తక ప్రకృతిఖండ ఆరంభాధ్యాయమున పుం
శుటవలన ఊర్ధ్వవైకుంఠాధిపతియగు శ్రీమదాదినారాయణున
కు లక్ష్మీ, సరస్వతీ, గంగ మువ్వురుకాంతలు అనంతర మత
నికి తులసిదేవితోకూడ నల్లురైః॥

మూలం॥ వైవర్తకవహిక గోలోకానాం.

బ్రహ్మాండమునకు వెలుపల దక్షిణమున, మండలాకా
రమై కోటియోజనముల విస్తారముగల ఊర్ధ్వవైకుంఠమున
శ్రీమన్నారాయణుండు లక్ష్మీ, సరస్వతీ, గంగా, తులసి
యుక్తుండై వసించుచుండు

దానికిసవ్యమున కోటియోజన విస్తృత మండలాకారముగ శివలోకంబుండు, అందు గంగాపాత్రయుక్తుడై శుద్ధ సత్వమయిండగు మహాదేవుండును ఈలోకములకూర్ధ్వమున యాబడికోట్ల యోజనములపై మూడుకోట్ల యోజనము లాయామంబునంతయు విస్తారమండలాకారంబగు గోలోకంబున నిగుణుండైన ధ్వభుజుండగు శ్రీకృష్ణుండు రాధాయుక్తుడై యుండు

బ్రహ్మవైవర్త ద్వితీయాధ్యాయము, గోలోక మున్న దనుటకు ప్రమాణము:

శ్లో॥ తావాం వాస్తాన్యశమసిగమధేన్యత్రగావో భూశ్శృంగా ఉయాసః | అత్రౌహతదురుగాయస్య వృష్ణః పరమం పదమనభాతిభూః || బ్రహ్మపురాణ సప్తష్ఠితమాధ్యాయ ౧౩వ శ్లోకము,

శ్లో॥ తదంతేయాతిగోలోకం సర్వభోగసమన్వితం | సురసిద్ధాః స్సరోభిశ్చశోభితం సుమనోహరః || అనియు మహాభారతఅను శాసనికపర్వ ఏకాదశీతి తమాధ్యాయమునందు శుకంపుత్రి వ్యాసః || ౧౩వ శ్లోకము మొదలు ౩౦ శ్లోకమువరకును అందే త్రిశీతమాధ్యాయమున శ్లో॥ తపసామహతాచైవ శుక్యతేన చ కమణా | శక్యస్సమాసాదయతుం గోలోకః పుష్కరే ఊణా || అనియు చెప్పింబడియున్నది. శ్రీభాగవత్కృతిపలన నీకల్పమునందేదవదియగు చైతనుస్వంతరింబునందు శుభ్రుని భాగ్యులుగు వికుంతయనునామెయందు భగవంతుండు వైకుంఠుండనుపేర బుట్టి మహాంశ్యంశులుగు రమాదేవిం పెండ్లాడి

యాదేవిప్రార్థకావంబున నొకలోకంబు గల్పించెననియు నది
రమాగ్ధము కల్పింపబడినదిగాన రమావైకుంఠంబను నామం
బున బరగుచున్నదియు, అష్టమస్కంధ గగకభాగనతా
కర్ణభావంబూహ్యంబు! శ్రీభాగవతోక్తి రీతింబట్టి సనకా
దులవలన జయవిజయలకు శాపంబుసంభవించిన లోకంబు
అభోవైకుంఠమని జేచుచున్నది॥ పంచమస్కంధము శ్రీలోక
ము ఇది సముద్రరాజకన్యకయై యవతరించి లక్ష్మీదేవి శ్రీ
యనునామంబుతో స్వనామాంకితమగు లోకంబుగల్పింపు
కొనెనని పురాణమువలన నేర్పబడుచున్నది.

భూమికి లక్షయోజనంబుల సూర్యుండు .౨ లక్షల
చంద్రుండు, మూడులక్షల నక్షత్రమండలంబు, ౫ లక్షల శు
క్రుండు, ౭ లక్షల బుధుండు, ౯ లక్షల కుజుండు, ౧౧ లక్షల
గురుండు, ౧౩ లక్షల శనియు, ౨౪ లక్షల సప్తర్షిమండ
లంబు, ౨౭ లక్షల శింశుమారచక్రంబను ద్రువమండలం
బుండు అందు కూర్చున్నున లక్షయోజనములపై లక్షయో
జన విస్తారముగ శూలచే నిర్మింపబడిన శివలోకంకబాటి
యుండు బ్రహ్మనైవతేబ్రహ్మఖండ పంచవింశాధ్యాయము॥
గగంధవిస్తరమానని మూలమువాయ విరమించితి॥

మూ॥ కామవిష్వక్సేన వినాయక విశాఖ శేషవాసుకి

గరుడ జయవిజయాది దేవానుగానాం

దూర్వాసమహాషిష్యుండు తపంబు జెరుచుటకై
ఇంద్రానుమతంబున నేతెంచిన కుంతలయను నప్పరసను
కరాతివిగమ్మని శాపంబిచ్చుటంజేసి నది వీరబాహుండను

వానికి పుత్రికారత్నంబై జన్మించి సువర్చల యని పృథ్వీదేవి
 గాంచి భద్రుడగు నాని వివాహంబై వనంబుననే కలంబు
 విహరించుచుండిన నా కామినింజూచి మారశందగ్ధుండగు ప
 రుణుండు వీర్యాధానుడేసి వరంబొసంగ నామె గర్భకంబున
 ఆవిభవించిన యభకకుండు మాతాపితృమరణంతరంబున
 స్వేచ్ఛచే ద్రిమ్మరుచున్నవానికి కన్యసోదరేశ మహామంత్రి
 మహావంబున నారాయణుడు ప్రత్యక్షుడై సారూప్యం
 బొసంగి నన్నిధానపదవిచ్చి నిష్పక్షేనాభిధానంబు గావించె
 వామనపురాణం

శ్లో॥ గణేశశ్చపృథ్వయః కృష్ణః స్కందోవిష్ణుకళోద్భవః॥
 గణేశు పృథ్వయః కృష్ణుడే స్కందుండు విష్ణుకలాసంభూతుడు॥
 బ్రహ్మచైవతక ప్రకృతిబాడ ప్రభమాధ్యాయము॥
 ఒక దినంబున మహావిష్ణువు బ్రహ్మసభ కేటించి ప
 తానుహమలు సన్మానించి నిష్కాముడైన సనత్కుమారు
 డుధ్యానవిష్టుని నలెచుండెను. అందుకు కుపితుడై విష్ణువు
 పసంతకుమారుడా నీవు నిష్కాముడను గర్విమాచేత నైట్లు
 నివలెనుండువు గాని శ్రేణులై బుట్టి కామానుషుడవు
 గన్నుని కాకంబొసంగ సతమ విశాఖుడై పుట్టెను.
 విసిష్టరామానుజము॥ దూర్వాసా గరుడత్రైవళంకరాంశ ప్ర
 తాపవాక్॥ బ్రహ్మచైవతకపురాణము॥

మూ॥ ప్రణవధనుక తపస్వితాత్మలాగ్నివిష్టపితృలం
 ముఖినందినీదీక్షు భోభూమ్యానం గ్రంథాలయం
 మూ॥ నాహం ప్రసూ. సవహ సీవహ. సువహ, ౧౧౧౧

పరివహ. పరావహేతి. మరుద్గణానాం

మూ॥ వరుణధ్రువ. సోమ. నహ్వా. నిలా. = స్ని, వ్ర

త్యూవ. ప్రభాసాది. వసూనాం

మూ॥ ఇంద్రాగ్ని యమ. నితి. వరుణ. వాయు.

కుబేరీశానాది. దిక్పాలానాం

మూ॥ సూర్య. చంద్రా. = గారక. బుధ. గురు. భా.

గణవ. శనైశ్చర. భుజగ. ధ్వజాది తారాగ్రహణాం

మూ॥ మృగవ్యాధ శర్వ నైకత్య = జైకపాదాహి

బుధ్ని పినాకి వామదే = వేశ్వరక పాలి ధాణు భగా

ది రుద్రాణాం.

మూ॥ కాలకామక ధూర్విలోచన దివిజేవ సత్యవసు

దత్తకృతు పురూరవార్ధివ సాగ్నిక విశ్వేషాం

మూ॥ కవ్యవాహ నళ సోమప విదుమూ = వ్యమా =

గ్నిష్వాత్త బహిశ్చదాదిపితృదేవానాం

మూ॥ సురా = సురా = విత్యాశ్వినేయ సిద్ధసాధ్యవిద్యా

ధర భాస్వరకిన్నరకింపురుషస్తుషిత గుహ్యక మహారా

జ యక్షరాక్షస రక్షోగంధర్వనభశ్చైర భూతాద్యమ

రాణాం

మూ॥ ఋగ్యజ్ఞ సామాధర్వణాయుధాన గాంధ

వాక్త్ర వేదానాం.

ఋగ్వేదమునకు ఆయుర్వేదము, యజుర్వేదమునకు
ధనుర్వేదము, సామవేదమునకు గాంధర్వవేదము, అధర్వణ
మునకు అశ్రువేద ముప వేదములు.

మూ॥ శిష్యవ్యాకరణ చ్చంద నిరుక్త జ్యోతిషః కల్పా
ద్యం గోపని చతుర్వాణ మంత్రో యంత్ర తంత్ర
తర్క ధర్మ మీమాంస కావ్యాలంకార నీతి నాటక
శబ్దానాం॥

ఋగ్వేదాంతర్గతదశ ౧౦ శుక్లయజురేవోనవింశ ౧౦
కృష్ణయజుర్ద్వితీ శ ౩౨ సామగర్షాదశ ౧౬ మధర్వణ మేక
తీర్థంశ ౩౧ మిదమష్టోత్తర సహోపనిషదాం ముక్తికోపనిషత్.

మూ॥ సనకసనందన సనాతన సనత్సుజాత మరీచి రి
త్రస్యోగిరస పులస్త్యః పులహః కృతు భృగు వసిష్ఠ
దిక్ష కర్దమ కపిలా=సురికవి శంఖ ప్రచేతన పంచ
శిఖో=శ చుచ్యా=రుణి హంసి యతి కన్యప భర
ద్వాజ విశ్వమిత్ర గౌతమ జమదగ్ని జాక బాలి వా
లఖిల్య పర్వత పరాశర వ్యాస దూర్వాస కణ్వ కా
త్యాయన యాజ్ఞవల్క్య=గస్త్య శుక బకదాల్భ్య
శౌనక గగ్గ మార్కండేయ వాల్మీకాచి ముఖ్య
ముసీనాం

మనంబున నంతరగ్నిగలవారై జన్మమున కర్మమొన
రించుచు సదామానులై కాలంబునమోటలాపచు సర్వార్థం
బుల నెరుంగువారు మునులని చెప్పబడును.

మూ॥ హనుమా=హస్తీకపిణ ప్రహ్లాద బలి విభీషణ
ఋక్మంగద భీష్మ నారద విదురోద్ధవా=హృర
నాళీజాఘాసి భాగవతోత్తమానాం

నాళీజాఘునిచరిత్ర భారతానుశాసనీకమున విశదము.

నిత్యం బహుభుజోపచయ దీపవాడు అర్చితమేను కను
గలది నిత్య భావము బాగవతిపంచక స్కంధ కింపులపవర్ష
వర్షా కథాహాసాగవచూషణః హనమాన్నాన్లికమేదే
నసహగందర్వైశవగీ మమావంబని పరీయోగము

మూ॥ అతి త్తితి ర్దనుఃకాస్త్రా=శిష్ట సరసా=త్రిశ
వ : కోశనశా తామ్రీ సురభి స్సుమా యా
యామి వతంగినీ : దూ) వినతా=శివ్యాది దాతౌ
యణీ.గం

అతితిమొదలు వినతాంతం పదేష్టరు కన్యసకాంతలు
అశ్వినాది వదేష్టరు చంద్రేష్టరులు దాతౌయణీ భూపత్నీ
చంద్రీ కాన్యసకారవి యని గజేంద్రీమోక్షిప్రయోగము.

మూ॥ నిమిజంకే=త్వాకు దశరథ త్రిశంఖ శశిబి దు
యయాతి గయ ప్రియవ్రత ధ్రువాం=బరీష శిబి సు
హోత్రి పృథు యదు సుదా సమాంధాత శంతన
రంతిదేవ నల దిలీప సగరా=ంగ భగీరథ మరు త్పు
యారవ భరత పురుకుత్స సుచంద్ర శ్చంద్రహాస హ
రిశ్చంద్రీ కార్తవీర్య ధర్మజ భీమాద్భువ నకుల సహదే
వాది క్షీతిపతీనాం

మూ॥ రంభోరశీ మేనక తిలోత్తమ ఘృతాచివిశ్వా
చి నమోచి ప్రమోచ అనుమోచ హేమ కామసే
నాద్యస్సరసానాం

వీరు సతత మిరువదైదబ్రహ్మల యస్వినముగలవారు.
శ్రీరంగమాహాత్మ్యముజూడుదు మరియు ధైర్యమువలన స్థలిం

పజేయువారు, జలమందులు ట్టినవారు, పూముచేసినవారిచే
పొందబడువారు

మూలం!

శచి శతరూపా = కూతి ద్వేషహూతి
ఇంద్రపత్ని స్వయంభువ రుచిక కర్దను
ప్రసూతి తారా అరుంధతి కళావతి మాలావతి
దక్ష గురు సుచంద్ర నారద

మనస మేనకా = ససూయ దేవసేవా
జరత్కార హిమవంత అత్రి కుమార
నిద్రా సుభద్రా లోపాముద్రా ద్రాపది
కాలాగ్నిరుద్రా అశ్వన అగస్త్య
చంద్రమతి దమయంతీ మదయంతీ మదా లస
హరిశ్చంద్రా నళ సుదాస కువల యాశ్వ
స్వధా స్వస్తి మంజోదరి తుప్తి పుప్తి ప్రతిష్ఠ
పితృ వాయు అనంత గణేశ ఘ్రిణ్య

సావహా = హ్య రతి కుంతి శకుంతల
అగ్ని గౌతమ మన్మథ దుష్కంత
రేణుక సుపణిఁ రిత్తుమాల మైత్రేయా
జమదగ్ని గరుడ జనక యాజ్ఞవల్క్య

సునందా = ది పరిమళిప్రీతానాం

బ్రహ్మరాతిభార్యయగు

యాజ్ఞవల్క్యునిమాత.

మూ! కమాకాష్ఠనిమేష మహూర్త మహారహస్తిసవా

రసవత్త్రయోగకణరాసి పక్షమాసస్థ ఆయనాబ్ద
యగ మన్యంతర మూద్ధాధికాభానాం.

మూ॥ కాసి బదరికాక్రయాగ, బృందావన, గయ,
శ్రీరంగ, సిద్ధాశ్రమ, మాయాపురి, వెంకటాచల, శం
(హరిద్వారం)

కరనారాయణా = సంతశయన మధుర కాంచి పంప
నాకేత యోగానంద ధర్మపురి హరిహర మహా
బల జయరామ జనార్దన సప్తనదీసంగమ గండ్ల
ద్వారకాది శివశ్రేష్ఠానాం.

ఈశ్వరత్రయము కేశవాదినామకంబులగు చతుర్విధశి
విష్ణుశ్వరత్రయముని శుకసప్తతి.

మూ॥ కనకాచల హిమ హేమకూట త్రికూట శ్చిత్ర
కూట ద్రోణ మందర మహేంద్ర గంధమాదన
పారియాత్ర వారిధర మాల్య వాన్మలయ కైలాస
శ్రీశైల గోవర్ధన వైవతక నివధ ఋషభ ఋష్య
మూక సిహ్మద్రి లోకాలోకాది ప్రభూతపర్వతానాం
మూ॥ భాగీరథీ భవనాశిని తుంగభద్ర ఘృణీ రోణ
కావేరీ గోదావరీ కపిలా పినాకిని యమునా తమస
గోమతి భీమనదీ సింధు తామ్రపర్ణి సరయూ శరా
వతి శేవా వరాహ సరస్వతీ కృష్ణా శిలా మలాస
హరి కౌశికి కృష్ణవేణీ బాహుదాది మహానదీనాం

(ఇందుసింధు శోణిణులు సదంబులు శేషించివి
నదీహంబులు)

మూ॥ లఁజేయు పురాసపికాదధిక్షీర జలాణకావానాం
శ్రేష్ఠిద్వీపాది సప్తద్వీపానాం.

మూ॥ చందన చంపక దండక బదిరి కదలి గుహా
క్షుకద్రాక్షదేవదారు నైమిశాది పుణ్యారణ్యానాం
మూలం॥

పారిజాత	వకుళ	తక్కోల	నాగ	పున్నాగ
	పొగడ		పొన్న	సురపొన్న
మాతులుంగ	లుంగ-లవంగ-వట	చాటిల	కుటజ	
మాదీఫల	పుల్లమాతి	చాదిరి	కోదీశ	
కాంచన	ఖజూర	చూత	కేతకీ	కీత
పంపెగ			జలగ	

శీతల	వేత్ర	కదలి	కదంబా	=	దుంబర
సోమరపు	బెత్తం		కడప		మేషి
కుంద	కందరాళ	బదిరి	చందన		మందార
మల్లె	కలజువ్వి				జిల్లేడి
స్యందన	సిందుతార	మాధవీ			మధూక
నెమ్మి	వావిలి	వసంతకాల			ఇప్ప
		మశపూచె			
		దుమల్లె			

పనస - చంపక - కపిధ - నింబ - జంబు - జంబీరా
కనకసంపెంగ వెళు నిమ్మ
= మ్రాతక - క్రముకా = మ్లిక - తమాలా =
లంబరపు చింత కానుగ

మలక - శమి - శిరీష - కరవీర - సరళ - శారద -

దిరిశాపు యుగ్మగ్మస్తేరు పెగి ౭౮||అరటి

కురువక - నారికేళ - మనువక -

యర పువ్వుల

మరుగ

పెద్దగోరంట్ల

కురంటిక - బిల్వ - భల్లూపిక - తాల - నాల -

వచ్చుపువ్వుల

జీడి

తాటి

మద్ది

పెద్దగోరంట్ల

రవాల - హింతాల - దీపదార - కోవిదా

తీమామిడి

గిరుక తాటి

దెవకాంచన

రా = శ్వేద - పంశి - కింశుక - శింశునా =

వెదురు మోదుగు అగురు

శోక - ప్లవీ - కు - ద్రాక్ష - యద్రా

ముల్లమోదుగు జాఫ్లి చురుకు

తొడిఘరిఘరుఘాణాం ||

అధి మగు

సాగుభూమర పుణ్యశ్లోక మాననాద్యేతత్సమూహా
మస్మదాయురారోగ్యమైశ్వర్యా = భృదయ వృద్ధికురుస్సం
తిరివాతుతాం భగవత్సవంకరోమి||

మూ|| శృలిసీమంతినీ నీమంతవీధికాలంకరణ యవాంకుశ
శవల కులశ చక్ర చాప హల చామర మురముచ్చ గదా
శ ఖ కేతనాదిచిహ్న యోగయోగీ ద్ర విశిషితహృదయ శ్లో
క మధ్యసంస్థాపిత హల్లకపల్లవో = ల్లలిత మహేంద్రచరణం||

పేదములనియెడి ఉత్తమస్త్రీలయొక్క పాపటలను
 మాగణములకు అలంకారములు యమనియమాసన పాణి
 యాను ప్రత్యాహార భావనధారణ సమాధులయు - పుత్ర
 యోగ లయయోగ హతయోగ రాజయోగములయు -
 స్వర్ణలోహ - గృహారణ్య - పంకచందనముల సమతా
 భావంబుండువాడు యోగులందును అట్టి శ్రేష్ఠులైన ఋదుల
 యొక్క నక్షత్రమున వికసించిన కమలమునోని దుద్దుమధ్యం
 బున చక్కగా ఉంచబడినవియు కేంద్రమర చందమున
 యరులను - చిగురాకుభంగి మృదువును గలిగి ప్రకా
 శింపబడిన మిక్కిలి రమణీయములైన కదకమలంబులును
 (అనిగా రికాలు.)

మూ॥ అశికపలక రుచి నిచయ పరాజిత కృపాచిత్ర
 శశధర దశయాపేణ పద పంకజ మాశ్రయ మివ పద
 నఖి ముఖం.

ముంగులయొక్క పీఠపు కాంతి సమూహములకు
 పరాజితుడగుచు కరుణకన్తుడై చంద్రుడు పదిహేనుములచేత
 పాదకమలములందు ఆధాముగ నిలచినదానివలె
 పాదాంగులముల గోళమొక్క అగ్రములను.

మూ॥ సౌష్ఠవాం = గుప్త కిష్కాత గంగా తీర్థం
 మహానట టోప జటా మండల మండిత నవీన విద్రు
 ముల్లీ తుల్య పదాంగుళం॥

బలమైన పెనువేలియు దు తోయబడిన గంగను
 శంకరునియొక్క ప్రభావముక్తమగు జడమధ్య కృదేశ

మన శ్రీశంకరబ్రహ్మచారియు పద్మినివరపుతీగను సమాన
మైన పాదాలయొక్క ప్రేక్షకుడు.

మూ॥ బ్రహ్మచారిదేవత జేవత సతతాభివందన
విజ్ఞానమనమనోజ్ఞ పాదాగ్రం॥

బ్రహ్మచారిదేవతలు నిరంతరము నమస్కార
ముచేయునవిను ఆత్మను సంధానము జేయువారి చిత్తము
లకు మనోహరమైన పదములమీది భాగములు (అనగా
మీదాల్పము.)

మూ॥ తులారోహిణిర్బంజీర రణ న్నణిచూపుర సింకిణీ
క్షుద్ర ఘంటికావలయిత ఝణ ఝణాత్కార
పాన్తిభాగం.

గండపెండెనుయొక్కయు మనోహరముగ మ్రోయు
నదియు ధ్వనించుచున్న మణులచేత స్త్రీయు చేయబడు
నదియు చుట్టబడిన గజ్జల చిరుఘంటలయొక్క ఝణఝణ
యను చుకెల్లయుచేయబడుచుండెడి మడినుస్థలంబులును.

మూ॥ పూగవలఫలవతీమ ప్రగల్భగుల్ఫం

పూగములయు, మగ్గికాయలయు, సమానములైన
దిట్టముగల చీలమండలములును

మూ॥ పద్మాస్వహంక పీతవతన,

లక్ష్మీదేవి దనతొడయొక్క ప్రదేశంబునకు దీసికొని
నేలించుచుండునవియు,

మనంగనమంగ కాహశ్వు చకోల్లఘన జాఘయమళం

మన్మథునియొక్క అమ్ములపొదివియయు, కొమ్ముల

యు, మృత్యుములయు, తిరస్కరించు రెండుపిక్కలును,
 మూ॥ కమత కర్పర సంశయాకర సమీచిన జాను
 దోయం

తేబేలుయొక్క చిప్పలును సం దేహమిగలుగ జేయు మం
 చివైన రెండు మోకాళ్లును

మూ॥ పక్షిరాడ్బుజోపరి నైరాజమాన

వివాగములకు పశ్చిమనైపుకాసిండు అనగా గంపితే
 రుండమాలు మంత్రముగాగల గుత్తంతువి మూపుగనుపై
 పశ్చిమనైపు గంపితేరుండమాలు మంత్రములకు కృష్ణ
 బోధావృత్తిము

మూ॥ మతిసీకునునుగృత్తియుత

నల్లనిభువ్వుమాలయొక్క కాంతితో విభితంబు

మూ॥ కనులూ భూలలహ-లామి పశ్చిమానోపదాన

క్రేష్టమైన శ్రీదేవి భూదేవియను విలాసవతులకు ము
 క్తియైన తలదండగు నాండుననియు

మూ॥ కంఠభితకదళికాకాండ

చలములందుబెరిగిన అరటి స్తంభములయొక్కయు, లే
 క నీలకదళికా స్తంభములయొక్కయు అనుటకు భాగవతి
 చతుర్థస్తంభమున ప్రచేతనులకు రుద్రోక్తి,

మూ॥ కిరికరకరభ

గజశృంగములయొక్కయు. చేతి చిటికెనప్రవేలికిని,
 మణికట్టనకు నడిమిభాగపు అవయవములయొక్కయు

మూ॥ విడంబమాన దక్షిణోరుముగ్గు

ప్రకటన జేయుచున్న దక్షిణపు ముప్పిరిగొనన రెండు
తొడలును:

మూ॥ జలశృంగ పర్జన్య ప్రజాపతి సర్గమాదామేఘం
సుఖలోపనివతు మఃయు భాగవత ద్వితీయస్కంధ
సమ్మతి:

మూ॥ సంతాన కామాది పురుషార్థశరీర సౌఖ్య
సందోపస్థేంద్రియం

మూ॥ శమంతకవినిర్మిత స్తంభ

నిత్యమెనిమిది బారులు సువర్ణమిచ్చునది శమంతక
మణి అట్టిమణులనేకములచేత నిర్మితమైన స్తంభములయు

మూ॥ చింతామణి ఘటత్తపాయమాన

బహుచింతామణులన్ని రచించిన పార్శ్వములయు,

మూ॥ వాసిక్యరచిన ధ్యభాగ

కెంపులగుంపులచే నిర్మించిన వీరభాగము గలదియుయు

మూ॥ విధునర్మగ్వలను

చంద్రచింతామణువలె గుండ్రముయు,

మూ॥ కొస్తుభ రత్నరాజ ఖచిత్సృష్ట

రత్నరాజమగు కొస్తుభమణులచే నిర్మాణమైన పశ్చా
ద్భాగముయు

మూ॥ శాతకుంభకుంభావిభాసిత

బంగారుకలశముయొక్క మెరుగుచేత ప్రకాశింపబడి
నదియుయు

మూ॥ పియూష ప్రసవితచ్ఛత్ర

అమృతము గురియుచుండెడి శుభ్రమైన ఛత్రమయు
మూ॥ పారిజాతపృ స్థురభిశ్చ

పారిజాత మాలికలవల్లబుట్టిన పరిమళముగలదియగు
మూ॥ సిహస్రనస్థ

సిహస్రనమున పసిందియుండు
మూ॥ సైకతక్షీతి చక్రధికుశిత

ఇసుకదిబ్బలయు, దిన్నెలయు, చక్రములయు నిక్క
ించు

మూ॥ శృంగనితంబ విధునం

గోష్పవైనరెండు పిరుదులును సిహస్రనవిచారం గర్గ
భాగవత ద్వారకాఖండ న పవిత్రాధ్యాయము

మూ॥ కింకిణీయుత మేఖలాకీణాఽఽఘనం

చిరుఘంటలుకూర్చిన మొలత్రాడుచేత చుట్టబడిన
సౌత్తికజువును

మూ॥ సజ్జతవజ్రఖచితాంచనకాంచీ

మంచివిగానుత్పన్నమైన వజ్రమణులుచెక్కిన బంగా
రి వడ్డాణమునగల

మూ॥ ఘంటికాని ఘోకష విశేళణాదితోషణ

చిరుఘంటలయొక్క భస్మివల్ల అధిలమైన సంతోము
కు మూలంబు.

మూ॥ హసంత భానుర వసంతకాల.

మనోహరమై ప్రకాశించు చైత్ర వైకాఖ మాసంబుల

మూ॥ మేఘ మద్యమ ధగధగయమాన.

సీ హమాద్వయంను భగభగ నౌనగుచున్న

మూ॥ తట్టితిభిహక్య

మెగుభాతిగమో యను సహేహాన గలుగజేయుచు

మూ॥ త్తదంబకింబల్క శోభితశోభా

కడిమిచెల్ల పూలవలె ప్రికాశించబడిన కాంతి.

మూ॥ దిగంతికాంతి కాంతాముఖ.

దికాంశమాలయందును సుందరగు స్త్రీయై
యొక్క మోములకు.

మూ॥ వారిదార్ద్రముద్రాతేన నామమాన విశుద్ధ

పీతాంబరాబద్ధ సిన్ధుయద్యక్రసిద్ధం

తడివిన పసుపు అచ్చుత్తిట్టుల పూసినట్లుండు
పరిశుద్ధమగు సుందరమయ నస్త్రీయొక చుట్టబడిన సిన్ధు
ముయొక్క నగుమువలె ప్రతిమై నన్ననైన కటియును.

మూ॥ ఘర్వవిసిగక తాశేషవిశ్వప్రసవ.

తల్లి నసింగియుండిన సమస్తప్రపంచమును ఉత్పత్తి
చేయుగల.

మూ॥ హిరణ్యగర్భోద్భవహేతుభూత

బ్రహ్మదేవుడౌద్యవించుటకు కారణమూలమై.

మూ॥ సరిసీమహాద్భవోద్భాసిత.

బుట్టి ప్రకాశించబడిన దగు కమలంబు.

మూ॥ రగదుత్తుంగ తరంగ తకంగిణ్య

సునోవారముగ పొడవులైన అలలుగల నదియందు

మూ॥ వాకానిభగిభీర.

బొడమెడు సుడికి సమానముగ గంభీరముగల
మూ॥ శుభనాబలిభవం.

మంగళశ్రవణ ఉత్సవముగల బొడ్డును.
మూ॥ జతస్థా=సంఖ్యబ్రహ్మాండ
గర్భమందున్నట్టి సంఖ్యతోని బ్రహ్మాండములను,
మూ॥ ముహూర్తములను దూర్భత కృతీభూత

నూటిమాటిక బుట్టించుటవలన లోనంటుకొనియుండు
నదియు,

మూ॥ శ్వాసాశ్వాస చంచల
శేచక పూంక కుంభకంబులవలన చలించుటచేత

మూ॥ వర్జితయశ్రోత్రి సన్నిహంతోదరం

మూ॥ శేఖరముగలిగి మిగులచ)కాసిండు మిక్కిలి శాంత
మైన కుక్షియును

మూ॥ పిపీలికానీలకైవాల

నల్లచీమలబాదులయు, నీలపువ్వులయు, పాచితీన
యయు,

మూ॥ కమపీయకోమల రోమరాజం

సమానమగు మనోహరమైన నూగారుయొక్క ప్రకా
శంబు

మూ॥ మహితముక్తా పులా=భికా

శ్రేష్ఠములైన ముత్యములయొక్క పరకలు ఫరించి
యండుటవలన,

మూ॥ విచితరంగవల్లిరా రాజిత

రచింపజేసిన శ్రుంగులవలె శ్రీకాశమానంబు
 మూ॥ నవతులసీదామకిసలయాకల్ప

క్రాంతలగు ల్యాతతులసీదళముల పేరులయొక్క బిష్ణి
 తంబు,

మూ॥ నిరంతర పరిమళమిళిత

ఎల్లప్పుడును వాసనతోగూడికొనిన
 మూ॥ నవ్యమాల్యమాలాలోల కల్లోల

నూతనమగు పుష్పములయొక్క సరంబులు తరంగ
 ములవలె చలించునడియ,

మూ॥ బంధురసుగంధ గుఱాఁపబంధ

రమ్యమైనమంచి పరిమళముగల గంధమును ఎడతెగక
 ననువర్తింతును

మూ॥ మందగంధవహాఁహూయమాన

మందగమనమైన వాయువుచేత పిలువబడిన

మూ॥ పుష్పధయ యు కారధ్వని విరాజిత

తుమ్మెదలయొక్క యేమనుశబ్దముచేత మెరియబడిన

మూ॥ వైజయంతీ వనమాలికాలంకృత

గెలుపుగలవారిదై వైజయంతీయను పేరొందిన ఆర
 యపుష్పఫల పల్లవములచేత రిందించిన దామముయొక్క అ
 ంకారంబు,

మూ॥ నిజభాషకర

స్వకీయమగు కాంతిఁ మూహములు,

మూ॥ పర్యస్తోదస్త

అస్తమానా త్పుర్యా = పరకాలముననుండెడి,
 మూ॥ ప్రభాకన గభస్తి విస్తారభాస్వర
 సూర్యనియొక్క కిరణములవలె విశాలములై అంతట
 ప్రకాశించుచు

మూ॥ మమూల్యకౌస్తుభ నూత్నరత్నప్రదీప్త,
 మూల్యములేనిదై సముద్రమునందుబుట్టి కౌస్తుభమని
 పేరొందిన నూతనమగు మణియొక్క మిగులకాంతియు,

మూ॥ శ్రీవత్స లక్షణలక్ష్మిత,
 శ్రీవత్సమను పుట్టుమచ్చయొక్క చిహ్నముచేత ఒప్పి
 దంబు శ్రీవత్సమను దక్షిణావర్తమైన కేశములనుడియొక్క
 లాంఛనమని కొందరందురు

మూ॥ నందసుందరీనందన
 ద్రోణుండను వసువునందుడుగా జన్మించె నతనిభార్య
 యగు ధరియచు నామె యశోదా దేవిగాజన్మించె వారికి పతి
 పూణాత మావతారుడై కుమారుడుగ ప్రవర్తించిన శ్రీ
 కృష్ణమూర్తియగు విష్ణునియొక్క

మూ॥ చరణారవంద మిళిందేరి.
 పాదములను కమలములకు భృంగముగ నొప్పుచు,
 మూ॥ దు - ధరారవిందనందనాది నందిత
 బ్రహ్మబుద్ధేంద్రాదులు మొదలైనవారిచేత నమ
 స్కరింపబడుచుండెడి

మూ॥ మిందిరాసుందరీమణి మంజర
 సుందరమైనలక్ష్మీదేవియొక్క రత్నగృహంబు,

మూ॥ మృగమదాగరు కర్పూర కుంకుమాది సురభి

చందన దిగ్గఘనుఘుచూయిత -

కస్తూరీకృష్ణాగరు కర్పూరకేసరీ మొదలైన మంచిపరి
మళముగల గంధమును బూయుటవలన గలిగినమిక్కిలి పరి
మళంబు,

మూ॥ రాధారమా లింగితానుకూల,

గోలోకవాసినియగు రాధాదేవియొక్కయు, వైకుంఠ
వాసినియగు లక్ష్మీదేవియొక్కయు ఆలింగనము చేసికొనుటకు
ఆస్పదమగుచు,

మూ॥ పీఠరవిశాల వక్షస్థలం

బలిసినదగు వెడల్పుయిన హృదయప్రదేశంబు.

మూ॥ గారుత్మతరదితి వద్వర్తులమితవిస్త్రుతవిరాజము

రోజు.

మరకతమణులచేత నిర్మింపబడినదానికొబోలి గుండ్ర
ముగ తగుమై వ్యాపించి ప్రకాశించు చనులును (కపిలదేవ
సూత్రసంవాదం) భాగవతం.

మూ॥ కపోతతమణితారుహ్య

మంచియవ్వనముగల పెంటిసారుపముయొక్క కంఠ
మునకు సమానంబు అనగా చలించుచుండునదియనుట

మూ॥ మణిరత్నసార వినిమిత

శ్రేష్ఠములగు రత్నమణులచేత రచింపబడిన.

మూ॥ బహువిధగ్రేవేయక భూషిత

అనేకవిధములైన కంఠభూషణములచేత అలంకరింప

బడినదియు

మూ॥ సుఖకేళీ సమారంభ సంరంభ

మన్మథక్రీడకు మిక్కిలి ఉష్ణమంబుజేసి త్వరపడుచు

మూ॥ పరిరంభణాం=భోధిరాటన్యగా

అలింగనము జేయుటవలన సముద్రరాజమగు క్షీర
సముద్రానకు పుత్రోక్తయైన రమాదేవియొక్క,

మూ॥ కరాంభోదకీలిత

కరకమలములయందు తొడుగబడిన,

మూ॥ స్వణామణికంకణ

కాంచనరత్న కడియములు

మూ॥ నికషణస్ఫురణ

రాచుకొనుటవలన ప్రకాశించు

మూ॥ రేఖాత్రయ శోభనాతిశోభన కమ్రీకంబు కంఠరం

మూడురేఖలుయొక్క చక్కదనముచేత మిక్కిలి శ్రేష్ఠ
ముగనుండు సుందరమగు శంఖమువంటి కంఠంబు,

మూ॥ అక్షీణబాణ తూణీరా=లంబిత

శాశ్వములైన శరములునించియుండెడి అమ్మలపాల
ది మిగులవోలాడుచు,

మూ॥ జగద్విరహ నిక్షేపకక్షం

ప్రపంచమును మోహింపజేయు రమ్యమగునండు
చంకలును,

మూ॥ హారాంగద ప్రభానైభవాభిరామ

మూర్తికాహారములచేత యుక్తమైన కేయారములు

(అనగా బావలపురి) కాంతియుక్క ఉత్సవము మనోహరమై
నై

మూ॥ మృగరాజ సన్నిభోన్నతోన్నత

సిహ్మపుమూపునకు సమానచుగు మిక్కిలిపొడవైన

మూ॥ బంధురస్కంధం

పూర్ణములగు భుజంబులు,

మూ॥ శ్రేష్ఠఘటిఘణా = భోగ. పృష్ఠ, వరిస్థాను =

సుప్తాన. శ్రేష్ఠతర పృష్ఠం.

ఆదిశేషుని పరిపూర్ణమగు పడగయొక్క వీపున కధి
కమై గురుతరమగు ధ్యానాచరణమునకు కొనియాడదగిన
వీపును.

మూ॥ సురేంద్ర శాబిశాబా మనోహర

జేవేంద్రుని కల్పవృక్షముయొక్క కొమ్మలవలె నుం
దరంబు.

మూ॥ సమదదిగ్వేదండ శుందాదండ మందిత.

మందించిన దిగ్గజములయొక్క తొండములవలె ఆలంక
రింపబడినవియు.

మూ॥ హరిశ్శ్రేణిస్తంభ గంభీర.

పచ్చలయొక్క కంబముల చందమున (గంభీర్యంబు)
అనగా ధోరణిని.

మూ॥ సుమహితానర్థమణి కంకణాది.

మిక్కిలి శ్రేష్ఠములైన వెలలేని రత్నకడియములు
మొకలగు.

మూ॥ భూషణ సుషమో = జ్వల.

ఆభరణములయొక్క యొక్క-వకాంతితోగల శృంగారంబు.

మూ॥ శాత్రవ భయంకర దుష్టనాశంకర తాపననం
శంకర

శత్రువులకు శాస్త్రమును దుర్జనులకు మరణమును.
సాక్షికులగు యోగీశ్వరులకు వశీకరము.

మూ॥ త్రిభువన శుభం కరికరేణ,

మూడులోకములకు శుభమును చేయునవియైన బాహు
పులయందు

మూ॥ కనక సహస్రపత్ర సంకలిత,

వేయునువర్ణ పత్రములతో కూడికొని

మూ॥ తేజః పుంజనంజాత

కాంతి ప్రభావముయొక్క సమాహమ లవ్వు చక్క
గాబుట్టిన శ్రీతాకమలంబును.

మూ॥ వీలాకంజాతం

క్రీడాకమలంబునం

మూ॥ రాకామృగాంక

అఖండ పూణామా చంద్రునికీ.

మూ॥ సదృశచాతురారా = ననా = నలోకన మణిసు
కరముకురం

సమానమైన సుందర తరమగు ముఖమును జూచుట
కుమండిదగు మణినిమిత్తాన = దంబు.

మూ॥ నవరశ సరాళ.

ఎడతెగనిదై పరహృదయ మచుసరించి వినువారి
కింపుపుట్టించునదియగు

మూ॥ మురళీ వివరేషు

పిల్లంగ్రోవియొక్క రంధ్రములయందు,

మూ॥ గ్రామ.

గానమునందలి ఆరోహణా = నరోహణములు గలు
గునట్లు.

మూ॥ షడ్జషక భగాంధార పంచమ మధ్యమదైవత
నిషాదస్వర.

“శ్లో॥ ఆయుతానిచ షట్త్రింశత్సహ స్రాణిశతాని
చస్వరాణాం అని అద్భుత రామాయణమున ఉయ్యాకనార
సంవాదము.

మూ॥ జాతికళా మూఢకాన.

సంగీత సర్వాధికార సంగ్రహమను. గానశాస్త్ర
ముచూడుడు,

మూ॥ మోహన బ్రహ్మ గాంధర్వగీత విద్యానుయో
గావిత్వప్రేషి.

మై మరచునట్లు జేయు సామగాన సంబంధమైన గం
ధర్వ సంగీతంబగు గానవిద్యాను బంధమునందు తృప్తిజెం
దక బాడుచుండెడిది.

మూ॥ సప్తరంధ్ర క్లుప్తపర్వ.

యేడుబలములచేతని యామకములైన గనుపులుకలిగి

మూ॥ మహా నాది శీనామక.

అద్భుతముగ ధ్వనించుచున్న దగుటవలన మహానాది
నియుచు పేరొందిన.

మూ॥ రణిశముచి వేణుదండం.

మ్రోయుచున్న రత్నములుగల పిల్లంగ్రోవియును,
మూ॥ అమానుష విశేష. భీషణఘోషేణ.

దేవసంబంధముగు అధికమైన భయంకరముగల ధ్వని
వలన.

మూ॥ సరసిజాందకరండ.

బ్రహ్మాండమును బరిణిలోని.

మూ॥ పరివీర మండల హృత్కుండికా.

శూరులగు శత్రుసమూహముల గుండియలయు.

మూ॥ తదాంగ నాదుర్భరగభా.

వారి భార్యలయొక్క భరింప శక్త్యముగాని, చూలు
లయు. (అనగా పిండములు.)

మూ॥ గభాస్తా = భాకనిభేదన.

వారి ఉదరములందుండు శిశువులం భేదింపజేయు.

మూ॥ శారదనీరద పారద పటీర హీర నీహార ఘనసాగ

శరదాత్రి నీటిమేఘము పాదరిసము చందనము వజ్ర
ము మంచుబిందు సచ్చకర్పూరము యొక్క కాంతికి

మూ॥ సదృశ్ శుభలక్ష

సమానమై మంగళ కరముగు చిహ్నములచేత

మూ॥ దక్షిణార్తవ సుబంధ

దక్షణపు సుడి తిగిరి పూజ్యమై బుట్టినదియు
 మా! పాంచజన్యాఖ్య శంఖం
 సాందీప నందుని మ్రుంగిన పంచజనుడును దానపు
 గభా- జనితమగుటచేత పాంచజన్యమని పేరొందిన క
 బువును,

మా! సహస్రశర సహస్రకిరణ.

సూర్యనియొక్క వేయుమరీచులకంటె అధికమగు.

మా! దుస్సహ ప్రభావటల.

సహింప శక్యముగాని కాంతియొక్క సమాహను
 లచేత.

మా! మనల్పు కల్పాంతకాల.

సంపూర్ణ ప్రళయకాలమునాటి అగ్నికంటె.

మా! కాలానల తీక్ష్ణ సంభ్రమభ్రమణ,

వేడిమి గలిగి శత్రుసైన్య దశానాదులపల్ల బుట్టిన
 హాషామున తిరుగుచు.

మా! యవక్రపరాక్రమ ఏకమక్ర మాశ్శాత్రవ
 వ్రాత,

వంకర లేనిదై పరుల నాక్రమించుటకు మిక్కిలి బలివి
 చేత సాంగముగా వెడలి.

మా! భేతాళ పిశాచ కూశ్మాండశాకినీ ధాకినీ నై
 నాయక,

సంస్కార హీనులైనవారు పిశాచులు దహనము
 చేయక పూడ్చబడువారు కూశ్మాండులు అమంత్రకముగ

దహనము చేయువారు బాలగ్రహములు నుహదానములు
పట్టువారు బ్రహ్మరాక్షసులు కమపులో బిడ్డ చచ్చుటచేత
మృతులైనవారు శాకియలు కడుపు దిగబడుటచే చచ్చిన
వారు ధాకినులు [శుకసప్తతి.]

మూ॥ విప్రగ్రహాని దుష్కణాహా,

బ్రహ్మరాక్షసులు మొదలగు దుష్టగ్రహములను
శత్రు సమాహనులను,

మూ॥ నిగ్రహా = గ్రేసరోదగ్రోగ్ర,

నాశనము సేయుటకు మున్ముందుగ బోవు అధికమైన
భయంకరముగు.

మూ॥ విగ్రహాయ మానసహస్కార సుదశణ నాహ్వ
యచక్రిం,

శరీరంబునుబోలి వేయుధారలుగల (భక్తులచేత
సుఖముగా చూడబడుచున్న దగుటచేత) సుదశణనమరు
చేరొందిన చక్రాయధంబును.

మూ॥ అనవరత విరోధి వరుధిని రుధిర కదళమలిప్త
దీప్తాంగ,

సిరింతర మందును శత్రుస్సైన్యములయొక్క రక్తపు
బురదచేత పూయబడి నందువలన గలుగు వెలుగుచేత అవ
యవములు కలడగుచు.

మూ॥ మాఖండలారి తంజోపతండ,

దేవేంద్రాదులగు రాక్షసుల గుంపుల గుంపులను.

మూ॥ దండదండ ప్రచండ,

యమునియొక్క దండాయుధ విధంబున వేంద్రముచేత.

మూ॥ భంజన చండగతి ఖండి ఖండీకరణ,
యుద్ధములయందు మిక్కిలి కోపమువల్ల కడువడి గలిగిచూడచూర్ణముగా.

మూ॥ వివిధ వినోద కుర్యా,
బహువిధములైన వేషకలుజేయు.

మూ॥ త్రైమోదకీ నామక గదాదండం,
దేవాయుధము గానబలుకునట్టి స్వభావము గలిగి భూమిని సంతోషింపజేయు కౌమోదకీయను పేరుగల గదాయుధంబును.

మూ॥ అహిత వాహినీప్రహా,
నైరులయొక్క సేనాసమూహంబులందు.
మూ॥ మఖండతాండవ పాండిత్యోచ్ఛండ ఖండిత,
సంపూర్ణమైన నాట్యముయొక్క విచక్షణమువలె అగ్రహముచేత త్వరపడుచు త్రుంచితుంచి.

మూ॥ ఖండభిండ చకార,
తునుతను కలుగాజేయుచు,
మూ॥ బృందారకి బృందానందకర,
దేవతా సమూహములకు సంతోషము కలుగజేయునదియగు.

మూ॥ నందక మహాసి శేఖరం,
నందకమరు పేరై నుండరంజను శ్రేష్ఠమైన ఖడ్గంబును

మూ॥ అశ్వసాధనా = భేష్ట,

ఇతరోపాచుములనల్ల భేషించుట కశక్యంబై.

మూ॥ పృతిపక్ష శిక్షావిచక్షణ దక్షాధ్యక్ష,

విరోధులను సంహరించుటచుందు సర్వశక్తి గలిగిన
బలముచేత ఉత్కృష్టముగ వ్యాపించుచు.

మూ॥ చతుర చతుర్దశ ఘటికాఘటాత్కర,

చాతుర్యమైన పదునాలుగు ఘంటలయొక్క యెడతె
గని ధ్వనిగల.

[రా మా య న మ.]

మూ॥ సములచ్ఛిత శాస్త్రాభిదాన,

మిక్కిలి పాడు నైశాజ్ఞామను పేరొందిన.

మూ॥ చండతరో = ద్దండమండిత కోదండం,

అధిక భయంకర తరమగు ప్రతాపమువల్ల ప్రకాశించి
పంబడిన కార్ముకంబును.

మూ॥ శత్రులోక సమాకుల నిబిడనీరంధ్ర నిష్ఠురాం

ధకాంబంధుర బంధనగుటలీకృత,

విరోధులగు జనులను మిక్కిలి కలతచేత సందులేక
నిండుకొన్న కారిణ్యమును చీకటియందు క్రింనుమీద తెలి
యనట్లు బిగించి శట్టివేసిన విధాబున వంకర జేయు.

మూ॥ నిష్కళంక నిరాలంక సాంద్రచంద్రాకార

మండల పరిమండిత,

కళంకరహితముగు అడ్డులేని దట్టముగు చంద్రబింబము

నకు సదృశమై లెస్సనలంకరింపబడి! శ్లో॥ చక్షూఃషిశర్మక
కతచంద్ర చాదయ అని నారాయణకవచము.

మూ॥ సర్వాంగ లక్షణ.

సమస్త అవయవములయందు లాంఛనములు గలిగి.

మూ॥ ధమక స్థిత నిర్మల భర్మ వర్మచమూది.

యమునివల్ల రచింపబడిన పరిశుద్ధమగు సువణకము
యొక్క గొళినిచేత నుండుకెడెము మొక్కలైన.

మూ॥ నానావిధ సాధనా = యుధో = పరంజిత,

బహువిక్రములవల్ల చంపుట కనుకూలములగు ఆయు
ధములచేత మిక్కిలి సౌకాసింప బడిన.

మూ॥ మాజాను బాహుద్వయ చతుష్కాష్టం,

మోకాళ్ళవరకు వ్యాపించిన రెండునాల్గినిమిది శా
హువులును కష్టండు ద్విభుజుడు శ్వేతద్వీపవాసి చతుర్భు
జుండు వైకుంఠవాసి నారాయణు డ్విభుజుండు పాశాండధా
నోష్ట గుణోష్టబాహుః అని నారాయణ కవచప్రయోగము.

మూ॥ తారతారకా = కారకరోరువాన్పూర,

ముత్యములయు నక్షత్రములయు సమానమైన బాహు
వుల ప్రేళ్ళయొక్క గోళ్ళమర.

మూ॥ త్పద్మరాగాది మణిముద్రిత ముద్రికాలంకార

కేంపులు మొదలగు రత్నములు చెక్కబడిన ఉంగు
రముల శృంగారముచేత.

మూ॥ ప్రత్యగ్ర ప్రవాళకళాహేళన కరాంగుళిం,

క్రాంతిపగడపు కాంతిని తిరస్కరించు బాహువుల

వేస్తును.

మూ॥ శ్రీ. ఖచక్రభిమరమీన నశినయవాది సుస్తికాంక
శంఖసుదశకాన వజ్రమస్థ్య కమల గోఢసూమాది
మికిలి శాశ్వతమైన లాంఛనంబు గలదియు.

మూ॥ దాసజనశిరః ప్రధానకారణ,
జయలయొక్క మస్తకములకు ముఖ్యమైన హేతునై
నదియు (స్వామికార్యములను సాధనముగా జూచు
వాడు దాసుడనబడును)

మూ॥ శిరణాగత మభయప్రద,
అస్తులై రాబడువారియొక్క భయనివారణంబుకేయు
నదియు

మూ॥ ప్రభాతా = రుగవిభాతి పాణిపంకేయహం
నినోదయు సమయముననుండు అరుణకాంతిచే వెలు
గిడి పద్మములవంటి అరచేతులు,

మూ॥ శ్రీభూసంభోజ చుంబన చిబుకం,
లక్ష్మీదేవియొక్క కరాబ్జములచేత లాలించు మండై
గడ్డమును.

మూ॥ మురళీకృత పుణ్యనిధాన,
పిల్లంగ్రోవిచసిన సుకృతముయొక్క మొదలగనియు.
మూ॥ లక్ష్మీవధూః క్షీణ్య మక్షయ సుధానిక్షేప,
రమాకాంత ఉంచబడిన శాశ్వతమైన అమృత మను
భవంబు.

మూ॥ పరిపక్వ బింబఫల ప్రవాళవల్లవా = రుణము

ధురా = ధరం,

తెస్సగ పరిశక్త్యమైన దొండపండుయొక్కయు పగన
ముయొక్కయు చిగురాకు యొక్కయు సుధ్యారాగముయొక్కయు
కాంతికి సద్భవమైన తియ్యనగు పెదవులును.

మూ॥ ఋగ్వీదిగి మావిభావ సముద్ర మందమంద
స్థిత సదన,

ఋగ్వీజస్సామూధవణ వేదము లుద్భవించిన సాగ
రంబు. అల్పాల్పమైన చిగునగవుయొక్క మందరింబు

మూ॥ ఘనసారాది సాగంధ సారభా = మోదవదనం,

పచ్చకర్పూరము మొదలైన మంచివాసనయొక్క
పరిమళముయొక్క సంతోషము కలుగజేయు వదనమును.

మూ॥ శుక శారికా నికరచకచకిశమకలక, •

చిలుకలయు గోరవంకలయు గుంపులుగూడి కళంక
రహితమైన శ్రేష్ఠమగు చాకచక్యముతో.

మూ॥ మకరంద మధుసుధాధి కనవనవ సీతోపమాన

పూదేనయొక్కయు తేనెయొక్కయు అమృతము
యొక్కయు యెక్కువయుగు మధుఃమును గలిగి శ్రోత్రవె
న్నకు సమానమైన

మూ॥ వచన రచనానిజయం,

మాటల కూర్పులయొక్క సమూహములును.

మూ॥ భక్తశోకశోకాం = బుద్ధి సుశోషక,

సమస్త జీవంబులందు సమత్వ బుద్ధితో విష్ణునిభావిం
చునో వాడు. భక్తుండనబడును అట్టిభక్తులయొక్క దుఃఖ

మను వాణ్ణి మిక్కిలి యింకెంపజేయు నదియును.

మూ॥ అపారోదార మాదర పాకావార,

అధికమైన దాతృత్వముచేత అక్కరవల్ల ప్రీతిజేయు
సముద్రంబు.

మూ॥ సంపూర్ణ పూణిమా చంద్రచంద్రికా శుభ్ర
విభాజిత,

అఖండమైన పున్నమనాటి చంద్రునియొక్క వెన్నెల
వలె ఛావళ్యమువల్ల తేజరింపబడిన.

మూ॥ దివ్యభవ్య మహనీయ మందహాసం.

అప్రాకృతమగు శుభముచేత మనోహరమైన అల్పమ
గునవ్రస్తు.

మూ॥ కుండదాడి మీబీజోపమ,

మల్లమొగ్గులకు సమానమగు ఉన్నతములయు దాళి
మ్మరి విత్తనములకు సదృశమైన వగునలయు.

మూ॥ తాంబూల రాగరస వాసిత దంతవంజ్ఞిం

క్రమఃకఖండ నాగవల్లి కపూరశకల ముక్తాచూనక
పలా కస్తూరీ లవంగ జాత్యాదులు పరిచర్వణము జేయుట
వలన గలిగిన అనురాగ రక్తకద్రవము చేతను వాసనయుక్త
మైన రుచినటంజ్ఞియును.

మూ॥ అగణ్య లావణ్య పుణ్యవరేణ్య,

సంఖ్యలేని సుందరముచేత ఒప్పెడిదిగా శ్రేష్ఠంబై.

మూ॥ పిచ్చేషి భీషణవిభాసిత.

పిరోధుడు భయంకరముగ ప్రకాశించబడిన.

మూ॥ కేవల శ్యామలో = ద్వేలశ్మశ్శ్రీకేశం.

మిగుల నల్లనై మేరమిరియుండు మీసములును.

మూ॥ మధుమాన మధ్యందిన విద్యోతమానఖ్యోత
మండలచ్చ విచ్చటాచీతిచ్చన్న.

తైత్రిమాన మధ్యాహ్న సమయమందు ప్రకాశించు
చుండెడి సూర్యబింబముయొక్క కాంతినల్ల గలిగిన కిరణము
లకు సమానమై

మూ॥ శ్రీవణకుండల మండితిహీరమణిమరీచికానర్తన

చెవులయందు ప్రికాశించు పోగులయందుండు వజ్ర
ములులయొక్క కిరణములు నాట్యముచేయు విధంబున
చలించుచు,

మూ॥ రత్నైంద్రదళకాణ దర్పనిదళన విఫులికపోలం.

శ్రేష్ఠమగు రత్నపు అద్దముయొక్క కాంతిని తిరస్కరించుచుండెడి గొప్పవైన గండస్థలంబులును.

మూ॥ సలలిత శ్రీకారాక్షరసాధకక సందేహకృద్వర్ణ

నాన్దకర్ణం

మిక్కిలి కోమలమైన నశింపగూడని శ్రీకారమును
నక్షరము దగ్గించినందుకు సఫలంబయ్యెనని సంశయము
గలుగజేయు స్తోత్రమున కర్ణమైన చెవులును.

మూ॥ సమగ్రిజగత్పరిపాలన స్వవివాద నలోచన
యుగనీహాస్తంభసంభావిత.

సమస్తమైన లోకములను మిక్కిలి చక్కగా పాలించు
టకు తామతామ చాలుదమని కలహించుచుండు రెండు

నేత్రములకు పాలిమ్యూరయొక్క యోగ్యమైన కూచములుగ
నొప్పినదియు.

మూ॥ తిలచంపక ప్రసూనవిలాస దివ్యానభాస
మాననానం.

నూపువ్వుయొక్కయు కనకసంపంగవ్రష్పంబు యొక్క
యు శృంగారమువల్ల సుకుమారముచేత వెలుగుచున్న
భూరింబును,

మూ॥ శతపత్రపక్షోత్పన్న.

కమల దళబులులు జన్మించినందున విశాలములై
మూ॥ పుండరీకస్థిత,

తెల్లదామెరలందు వృద్ధి పొందినందున శుభ్రములై
మూ॥ ఇందీవరి వినిదక

సీలోత్పలముల సిందించుటవలన మిగుల నల్లనై

మూ॥ విశిఖసంఖ్యవిఖ్యాత కర్ణాంతవిశ్రాంత

బాణంబులతోడ ప్రసిద్ధమగు స్నేహముచేయుట
వలన వీనులవరకు యడతెగక వ్యాపించినచై

మూ॥ కరుణాన్మృతతరంగి తాపాగేషణ చక్షుర్వసుం

కారుణ్యమును సుధారసముయొక్క అలలవల్ల కడకంటి
చూపులచేత చూచుచుండు రెండునేత్రములును.

మూ॥ పురందరశరాసనేక్షు చాపచాప ద్వయరూపా

కృత్తిభువన మోహనభూయగళం

యింద్రచాపమునకును మన్మథుని కోదండముయొక్క
ఆకారమునకును. తామసకూచిల్లులకు ప్రసంగమును

మోహింపజేయు రెండు కనుబొమ్మలును.

మూ॥ అపరవమౌష్ఠమీ శశాంకశంకాస్పద,

బహుభాష్టమినాటి చంద్రుడగు సంశయాకరముగలిగి

మూ॥ శస్త్రనిస్తుల కస్తూరీ తిలకసంస్తుతమస్తకం.

శ్రేష్ఠమైన మంగళకరమగు మృగనాభియొక్క నొస
టిబొట్టు మిక్కిలిస్తోత్రమునకు పాత్రమగు లలాటస్థలంబును.

మూ॥ ప్రకంచ వాంఛితోదంచితాం = చితఫింఛా

చంచలలాంఛన

భవనమును గాంక్షింపజేయు సుందరమయిన పూజ్య
ములగు నెమలి పురులవల్ల కదలుచున్న చిహ్నంబు.

మూ॥ దరదరవిందమ మందనివ్యంద.

కొంచెముగ వికసించిన యర్రతామరనుండిఅధికముగ
జారుచున్న

మూ॥ మరందబిందుసందోహ

పూదేనె కణములయొక్క సమూహములను,

మూ॥ కందళితా =

మిక్కిలిపానము చేయుటవలన గలిగిన

మూ॥ నందమదవదిందిదిర నికరభ్రమాకర,

మదముచేత మదించినదగు భృంగముల గుంపులు
భ్రాంతిచే తిరుగుచున్న

మూ॥ కుటిలగుంతలపింజ మంజురంబన,

వంకరయగు ముంగురుల సంఘముతోడ మనోహర
మైన ఆస్లాదంబు.

మూ॥ సన్మానసాం = భోరుహబంధర,

బ్రహ్మజ్ఞానముగల సుజనులయొక్క హృదయ కమల
మలకు భ్రమరంబు.

మూ॥ సమస్త ప్రశస్తవస్తు సంగ్రహ సాపూరితసాగర,

సకలమైన మంచి సౌందర్యముగల ద్రవ్యములను సం
పాదించి నిందింపబడిన సముద్రంబు.

మూ॥ రమాచ యుశ్చకోరాం,

ఇందిరాదేవియొక్క నేత్రములను చక్రవాకశయులకు.

మూ॥ బరశంబ శేందుబింబ,

ఆకాశమున వెలుంగు నిర్మలమైన చంద్రమండలంబు.

మూ॥ శరదీందు బృందఖండిత, మంజీతాంశ

శరత్కాలము నాటి చంద్రసమూహముల కా-తిని
తిరస్కృతము చేయబడిన కీరణములయొక్క అలంకారంబు.

మూ॥ ఖండాంశపంశిత మనోపరిదండిత,

తర్కశాస్త్ర విచ్ఛిన్నములయొక్క చత్తములను మిక్కి
లితాడనంబు చేయబడునదియు.

మూ॥ సకలలోకాన్తి నివారక దరహాసచంద్రికా
ధావశ్య,

సమస్త భువనములయొక్క దుఃఖమును పోగొట్టబడు
వెన్నెలవలె శుభ్రమై ప్రకాశించుచున్న చిరునవ్వుతో
యు-మైన.

మూ॥ క్రసన్న క్రసాద సదానంద సుందర ముఖార
విందం,

నిమలమగు క్రితీచేత నిరంతర సంతోషముతో
నుండు మనోహరమైన ముఖమలంబు.

మూ॥ సంపుల్లమల్లికా మాలతీ సుగంధికాది

వికసించిన మొల్లలయు, జాజులయు ఇంచుక యెరు
పును తెలుపును గలిగి మిక్కిలి కరిమళము గలదియయు
మొదలైన

మూ॥ విమలసుగుదామర మావృత

నిర్మలములగు పుష్పములయొక్క దండలచేత ఆస్వాద
మగ చుట్టబడినదై

మూ॥ నీలదుకూలాభ విభవా=యత

నల్లనిపట్టునప్రమలయొక్క కాంతివలె పుత్రవము
వల్ల నొప్పుచున్న యిటువైన

మూ॥ శిరోరుహ=భి రమ్యధమ్నిల్లం

తలవెంటుకలుగల మనోహరమైన కీటుగంటును

మూ॥ విభాకర క్షిపాకర పావక ప్రికాశ నిరవకాశ
దుర్నిరీక్ష్య

సూర్య చంద్రాగ్నులయొక్క మిక్కిలి ప్రసిద్ధమైన ప్ర
భలకు ఆస్పదమునిష్ఠక జూచుటకవశ్యంబులగు

మూ॥ వజ్రవైడూర్జ్యేంద్ర నీలగోమేధిక పుష్పరాగ
మరకత మాణిక్య ప్రవాళ మాక్తకాది చటలతర
నలన

మరకత, పచ్చలు, మాణిక్య, కెంపులు, కగడములు,
మొత్తములు మొదలైన గొప్పతరమగు సృత్యమువలె

మూ॥ నటవృత్తిఁబట్ట

చెలిం చంచున్న ర్థస్థములయొక్క సముదాయములచేత
మూ॥ పటుఘటితస్ఫుటితర స్ఫుటిత హటుకకోటీరం

దిట్టముగ చెక్క-బడిన ప్రకటతరమైన రంగార్చిన బం
గారు కిరీటంబు

మూ॥ కమలకైరవ కల్హారవసీ విహార మద మరాళ
మదగజ సుదాపహృతి సుగమోగమనం

పద్మములయు కుముదములయు, సౌగంధికములయు,
గల జలములయందు సంచరించుచు మల్లగిరినున్న హంస
యొక్కయు, గర్వముగల శుండరములయొక్కయు అహం
కారము నణచునట్టి మంచిరాకడగల యానంబును అనగా
మెల్లిన వచ్చివాడవుట.

మూ॥ ఘనాఘన ఘనసమాన దేవాధామ

వర్షమేఘమయొక్క కాంతికి సమానమగు శిరీరపు
కాంతివల్ల

మూ॥ కందర్పకోటి శతమోహన మద్భుతానంద వి
గ్రహం

నూరుకోట్ల మద్భుతుల సుందరమునకు సమానమయి
మైమరచునట్లుచేయు ఆశ్చర్యకరమైన సంతోషముగల దే
వలండును

మూ॥ సవస్రకోట్కర్కసంఘాతప్రతీకాశ తేజోమయం

వేయికోట్ల భాస్కరులయొక్క సమూహమునకు
సమానమయిన కాంతి ప్రభావయుక్తుండును

మూ॥ శ్రీవామాది ఆంధీరాభాక శ్రీదారతం

యీశ్రీదాముడు గాధాశాపంబువలన అద్భాంతమా
నలన శంఖమాడుకుగాను అద్భాంతముచేత ఇళాదేవిభాతృపు
గాజన్మించి శ్రీకృష్ణునికే చెలికాడైయ్యె తక్కినసుదామ వసు
దామ చంద్రభాను సూర్యభాను రత్నభాను గిరిభాను వీర
భాను, సుబల దేవప్రస్థ విశాలా = జాన సుభాంగ సుంద
రాదులు దేవాంశజులు వెరపుగలవారు గొల్లలు అట్టిగోపా
లుగనో కలసి మెలసి విహరించినవాడు ॥శ్లో॥ ఎన్నడునైన
యోగివిభులెవ్వని పాదపరాగ మింశయన్॥ గన్నులగానర్పి
హరిగోగిటజేగ్గుచు చెట్టబట్టుచు॥ దన్నుచు గృన్ధుచు
నగుచు తద్దయుపైబడి కూడియాడుచు॥ మన్ననసేయువల్ల
నకుమారులభాగ్యము లింతయొప్పనే॥ (భాగవతము)

మూ॥ రాధావిరజాది

విరజాదేవిరాధకు సమానమగుగోపిక యీమెపుత్రు
లేడువరు యీపెశాపంబున నప్తనముద్రంబులయ్యె యీమె
యే గోలోకమావరించియుండు విరజానది.

శ్రుతినితలంచి నీకదంబములు కృష్ణుని వరంబువలన
గోపకులకు గోపసుందరీ తిలకంబులైపుట్టిజారధమణంబున
నందనందనుంబొందిరి. మాధుర్యఖండ ప్రథమాధ్యాయము.

మూ॥ మిథిల

మిథిలాసుదతులు రామునింగాంచి మోహించి తద్వ
రబలంబున నవనందులను నాభీరులకు వారిజాననలైపుట్టి
కాత్యాయినీవ్రతంబున తమకట్టఫుట్టంబులు యశోదవట్టిదాం

గలింప మానభంగంబునొంది కృష్ణునభిమానంబునకు పాత్రు
లైరి. తృతీయాధ్యాయము.

మూ॥ కతునీతా.

కనకనీతలు రామునివరంబుచేత యమునకురంగటి
నుండు గోపకులకు తనూజాతనై రాధికానుగ్రహంబున మాధ
వునింబొందిరి - అష్టమాధ్యాయము

మూ॥ కౌసల

కోసలకాంతా కదంబములు రామానుగ్రహంబున
నవోపనందులకు జనించి యితరగోపకుల పరిణయంబొందియు
జాణీధముంబున కృష్ణుని రతిసుఖంబుల సుఖించుచుండిరి
చతుర్థాధ్యాయము

మూ॥ మయోధ్య

అయోధ్యావధూ యూధములు దాశరథివరంబందిన
వారలుగాన సింధుదేశాధిపుడైన షట్సుహస్రసతులపతియగు
విమలడను చంపకాపతికి యాజ్ఞానలక్ష్మ్యమహాముని వాక్యా
నుసారముగ కోట్లకొలదిగా జనించిననారామామణుల రామా
నుజునికీర్చి పరిణయంబుజేసెను. పంచ, షష్ఠ, సప్తమాధ్యాయము.

మూ॥ ఋషి

దండకారణ్యమహాష్ఠులనేకులు రామభద్రుని దళిం
చి మోక్షించుటంజేసి నతనివరంబున తొమ్మిదిలక్షలగోవుల
కధికారియు అయిదువేలవల్ల వీజనులకు వల్లభుండును పంగ
దేశనివాసుడైన మంగళునికి జన్మించినందు నింటంజేరి యా

వధూమణులు మందరధరుని ధవునిగా బడసిరి. ద్వితీయాధ్యాయము.

మరియుకృష్ణోపనిషత్.

మూ॥ పులిందినీ

పంచవటీతీరంబున నుండిన శబరయబలస్తోమంబులు రాఘవసియమోఘు మోహనాకారంబుగాంచి మించిన మోహంబున నారామభద్రుని చరణరేణుసమాశ్రయణంబున వరంబందినవారలుగాన విధ్యదరులయందు నెలకొని యనంతరము కంససయానీతలై కామగిరి పొంతనివసించుచుండిన కిరాతపత్నులకు పుత్రికలై పుట్టి గోపికాకాంతునికాంతునిగా బడసిరి. దశమాధ్యాయము

మూ॥ రమోద్ధ్వనైకుంఠ శ్రీలోకాచల

రమావైకుంఠ, ఉద్ధ్వవైకుంఠ, శ్రీలోకాచలములందు ప్రఖ్యాతలగు రమాసఖ్యాదులు హరివరంబువడసి సద్వృషభానులకు పుత్రికలై త్రిభంగియన బరగుకపటి యతివేషంబుననున్న నామురారిచేయు మురళీగానంబునకమందానందంబు నొంది నాశంకరప్రియునకు కికరీతనంబున సుఖకేళిం పరితుష్టులైరి ఏకాదశాధ్యాయము,

మూ॥ భూదివ్య త్రిగుణ

లనేక పుణ్యముమజేసిన భూగోపికలుకొందరు, దివ్యులుకొందరు, త్రిగుణవృత్తులుకొందరు వీరు ఉపనందుల మందరంబులం బావిర్భవించి రాధికానుచగులై యాదేవితో హేళి కోత్సవములందు రానేశ్వరుని రాసక్రీడలం దేలుచుండిరి,

చంద్రశాఖ్యాము||

మూ|| దేవ,

యజ్ఞవరాహునింజూచి మోహించి దేవలమహర్షి
వాక్యానుసారముగ హిమనగంబున తపంబుగావించుచున్న
దేవకాంతలు మాళవదేశమున ననేక సహస్రాభార్య సహి
తుడగు నందదివస్పతియగు గోపకునికి కొమార్తెలై యస
మాన గానకళా చాతుర్యంబున యాకృపామూర్తికి కృపా
పాత్రులయిరి, త్రయోదశాఖ్యాము||

మూ|| జాలందరీ

రంగపట్టణ వాసస్థుడగు రంగోజయను గోపకుండు
కంసునిదయవడసి బహిష్కృత పట్టణాధిపతియై యున్న నా
మహానీయినికి హరివరంబువడసిన జలంధర నారీవారలు ఆ
త్సజ వైవ్రజ రాజుల బరిణయంబండియు జారధర్మంబున
మాధవుని మదన కదనంబునకు వశులైరి. చతుర్దశాఖ్యా
యము||

మూ|| నారాయణాగ్నిజో=దధ్యో=

మత్స్యమూర్తివరంబున సముద్రకన్యకలును నారాయ
ణ ఋషివరంబున నతని పూజపులందుద్భవించిన యస్సరసు
లును అత్రివరంబున భగవత్కళాసంభూతుడగు పృథుచక్ర
వర్తిచేయు యజ్ఞకుండమున సంజాతలగు యస్సరసలును వి
గుణ వరలబ్ధులగు నుతలసతులును వీరు పంచసహస్ర రమణీ
మణులకు రమణుండయిన శోణపురాధీశుండగు సందుడను
గోపకునికి దహితలైబుట్టి షోలాగీతంబులువాడి రసకేశ్వ

రియు, రాసేశ్వరియు నగు రాధికను మెప్పించి యామౌస్వల
కుప్పచొప్పున నొప్పునామె ప్రసాదంబున నొనవచున్నధ మ
న్మధుని మన్నుధలీలల నోలలాడుచుండిరి పంచదశాధ్యాయం॥
మూ॥ షధి

సగుద్రమధనంబున ధన్వంతరిజన్మించి యంతహిం
తుండుకాగా లతాసమూహములు తమకధిపతిలేమిజేసి పర
మదుఃఖంబున స్త్రీరూపంబులై తహంబున పీతాంబుగాని మె
ప్పించి పరలబ్ధులైనవారగుటజేపి సమస్తలతలును స్త్రీరూప
ములుధరించి రసికేశ్వరుని రాసరంగమున రాసక్రిడనల్పిరి.
గోలోకఖండ పంచమాధ్యాయము॥

మూ॥ గోలోకా=

“కాశ్చిగ్గోలోకవాసిన్యః కాశ్చిచ్ఛయోబోకారికాః ।
శృంగారప్రకరాః కాశ్చితాశ్చిద్వైద్యోపాలికాః । పార్శ్వ
దాభ్యాస్సవ్యజనాః ఛత్రచామర వాణయః । పుష్పాభరణ
కారిణ్యః శ్రీబృందావనపాలికాః గోవర్ధన లివాసిన్యః కాశ్చి
త్కుంజవిధాయికాః । తక్కుంజనివాసిన్యః నర్తకో వాద్య
తత్పురాః॥ బృందావనఖండ షోడశాధ్యాయము॥

సారదుండోకపరి స్నానార్థమై మానససరోవరంబు
నకుబోవ నచ్చో వేడుకలచే జలక్రిడలాడుచున్న అప్పురస
లనేకులు మునిచేరవచ్చి మామనంబులు శ్రీకృష్ణుని పరింప
వలయునని కోరుచున్నవి సీకోరిక మాకబ్బునేయని విన్నవిం
చిన సారదుండు వారిలకగని మధుమాసశుక్లద్వాదశియందు
అనంతద్వాదశీవ్రతంబుసల్పిన నాలక్ష్మిప్రియునికి ప్రియురా

లగుదురనియు నాకుమీరుద్దండును దండును పెట్టరైతిరి
గాన అష్టావక్రమునిం బరిహసించి తచ్చాపంబున గోపికలై
గోపాలునికి భార్యలగుదురని చెప్పనుగాన నాయప్పరసలు
గోపికలైపుట్టిరి. వరాహపురాణము॥ గ్రంథవిస్తరముచే మూ
లము వ్రాయనైతిని

మూ॥ ద్యుత్తమోత్తమ

వీరలు మొదలుగాగల శ్రేష్ఠులైనవారిలో మిగుల ప్ర
ధానులగు

మూ॥ మత్తకాశినిదిస్త

పథుపానముచేయకనే మత్తురాలులవలె నుండువారి
యొక్క మనంబులు

మూ॥ సిత్తజాయత్తమత్త

మన్మదానీనములై మదమెత్తిన

మూ॥ దిశశతార్బుద

అర్బుదిం దశకోటినాం మునిభిః కథితంవిధే । దశా
ర్బుదం యత్రభవేత్సోపియూథః ప్రకథ్యతే॥ అర్బుదసంఖ్య
గలగుంపు యూథహనియు పదియర్బుదసంఖ్యగల గుంపునకు
గూడ యూథమని బేరొందును. గర్గభాగవతము॥

దశకోటిభిరేక మర్బుంబని భాగవత పంపమస్కంధ
మున శ్రీధర వీరరాఘవీయ్య వ్యాఖ్య.

మూ॥ ఘోషసుషమ

గొల్లవాండ్ర పల్లెలలోని మిక్కిలిఁకక్కనివారగు నూ
రు యూథముల

మూ॥ యోషాపరీవృత బృందావనప్రాంగణా=
 గోపికలతో గూడిన బృందారణ్యవీధుల ముంగి
 బులయందు

మూ॥ సంగసంగర

మన్మథప్రీడకై భంగములేని

మూ॥ మథంగాలింగన మంగళ

అలింగనముచేయుటవలనకలిగిన శుభసంతోషములను

మూ॥ తరంగసంగత సాంగోపాంగ

అలలతోగూడిన క్రమమైన స్వరములుగల

మూ॥ సంగీతశృంగార రాసరంగ

గానముచేత ఉజ్వలమైన మండలాకారముగ అనేకులు

అనేకచోటగూడి నృత్యముచేయు స్థలములయందు

మూ॥ భుజంగ రింగమాణ రంగాంగం

విటునివలె సంచారముచేయుచు నటించుచున్న అష్ట

యవములు గలవాడును శ్లో॥ అంగనామంగనామంతరే నూ

ధవో మాధవం మాధవం చాంతిరేణాంగనాః । యిద్ధమా

కల్పి శే మండలేమధ్యగ వృంజగౌవేణనా దేవతేనందనః॥—

మణిమండరి చతుర్ధస్పర్గ మరియు, కృష్ణకర్ణామృతము.

మూ॥ ఇళా రుక్మిణీ జాంబవత్సత్య మిత్రపింద కా

లిందీ నాజ్ఞజిద్భద్ర లక్ష్మణ రోహిణీ ప్రముఖ దశ

మహిషోత్తర శతాధిక షోడశసహస్ర

ఇళాదేవి ఆదిగోపిక, సాక్షాద్రమాదేవి రుక్మిణీ, పా

ర్వత్పంశము జాంబవత, భూదేవి సత్యభామ, సరస్వతీ గౌ

గాంశము మిత్రవింద శైబ్య, విరణాంశము కాళిందీ, తులసీ
సావిత్రి నావహాంశము నాజ్ఞజిత, (సత్య) హిందేవి భద్ర, ద
క్షిణాదేవి లక్ష్మణ, రత్నమాల రోహిణి, యాపదుగురుధన్వ
పత్నులు, సరకాసురునింటనుండిన పదహారువేల నూర్గురు
భోగపత్నులు.

మూ॥ రమణీవిరచాచూణ రమనూణ రమణం

వీరు మొదలైన పదహారువేల నూటపదిభార్యలగు కళ
లచేత నాధులను రమింపజేయు కాంతారత్నములమొక్క
కామాభిలాషమును రముక్రీడాదులవల్ల విరమింపజేయుచున్న
చక్కదనము మొదలగువానిచేత జనులనెల్ల సంతోషింప
జేయువాడును,

మూ॥ అశంతసహస్రనామాం తగతవర తరగురుత

రార్యతనోద్దామనామధే నూన్నమో భగవతే.

అంతములేని సహస్రనామముల యందణగియుండు
శ్రేష్ఠతరమునెల్ల గొప్పతరములై పూజ్యతచే

ఉత్కృష్టములగు నామములు గలవాడగు భగవ
చ్ఛ్రద్ధమునకు

శ్లో॥ మాహాత్మ్యస్య సమగ్రస్య ధైర్యస్య యశసశ్రియః।

జ్ఞాననైరాగ్యయోగైర్చివ షడ్భాంభగభిస్సృతః॥

సంపూర్ణమైన మాహాత్మ్యమును ధైర్యము, కీర్తి,
సంపద, జ్ఞానము, నైరాగ్యము అనునవి భగవంని చెప్పు
బడును. అదిగలవాడు గావ భగవంతుడు:

కేశవాయనమః

సకలక్షణాయనమః

సారాయజ్ఞాయనమః

సూర్యవాయనమః

సోమిందాయనమః

విష్ణువేదనమః

మధుసూదనాయనమః

శ్రీవిక్రమాయనమః

హేమనాయనమః

శ్రీధరాయనమః

హృషీకేశాయనమః

ఉద్భవామాయనమః

హామోదరాయనమః

వాసుదేవాయనమః

ప్రభృష్ణమ్నాయనమః

అనిరుద్దాయనమః

పురుషోత్తమాయనమః

అథోక్షజాయనమః

సారసింహాయనమః

అచ్యుతాయనమః

జనాదకనాయనమః

ఉపేంద్రాయనమః

హరయనమః

శ్రీకృష్ణాయనమః

స్వయంజాతాయనమః

సోమకన్యాయనమః

వేదోద్ధిత విధాతనతాయనమః

శ్రాద్ధదేవోద్ధరాయనమః

స్వచ్ఛమహామహ్యాయనమః

సురాసురప్రాధికాయనమః

స్వయంభవాయనమః

మదరథరాయనమః

అచ్ఛబృహత్కచ్ఛపాయనమః

కమలాసన నాసికసంభూతాయనమః

కనకాక్షశ్రీకాయనమః

రసాతలగతధరథరాయనమః

శ్వేతయజ్ఞపరాహ్మణ్యమునమః

స్తంభసంభవానమః

కనద్దంష్ట్రాకరాశ పదనాయనమః

ప్రకాశమానములగు కోరలవల్ల భయంకరమైన
విదలముగలవాడు.

పవిత్రతిమానభాసన్నభాయనమః

వజ్రాయుధముయొక్క ధారకు సమానమైన వెలుం
గుగల గోల్లుకలవాడు.

రక్షోరాజవక్షోభాగవి భాగాయనమః

జయారంభా నరసింహాయనమః

(వేగము)

కశ్యప = పత్యాయనమః

వాటవవటునటనాయనమః

బలిబంధనాయనమః

త్రిలోకవిక్రమత్రివిక్రమాయనమః

జామదగ్నాయనమః

క్షత్రినిక్షత్రకత్రిసప్తవారాయనమః

కరోరకుతారాయనమః

వరకురామాయనమః

కారణానేకమవతారాయనమః

పకపరి మహావిష్ణుండు బ్రహ్మ సభకేతెంచిన కను
లాసనాదులు సమ్మాదింగిరి. నిష్కాముడైన సనత్కుమా
రుడు ధ్యాసః స్థావివలె నుండెను. అదిగాంచి కుపితుడగు

విష్ణువు ఓసత్కుమా డ నీవు నామాముడను గర్వమునేత
 స్తభముగ నున్నావు గాన శరణుజ్ఞుడవై జన్మించి కామా
 కులుండవు గమ్మని శాపంబిచ్చె అందుకతలను నీకుండు సర్వ
 జ్ఞత్వంబుబోయి కొంతకాల మజ్ఞానివి గమ్మని మరల
 శాపంబిచ్చె.

ఒకతరి అసురుల వృద్ధికై తపంబుజేయుచున్న భృగు
 పత్నియు చవనమాతయు ఎగు పులోమయను సతిని సంహృ
 గించినందున అవ్యహామునియైన భృగుండు కోపించి నీకు
 స్త్రీ వియోగంబు గలుగునని శపించె॥ వాసిష్ఠరామాయణం
 జలంధరుండను రాక్షసుని పత్నియగు బృందయను
 పతివ్రతను జలంధరహంబున పతివ్రతా భంగంబుచేయ
 నామె స్త్రీ విముక్తుడవు గమ్మని శాపంబిచ్చె॥ వాసిష్ఠ
 రామాయణం.

నృసింహభక్తమువలన పరార్థాస్థినదీతీరంబున ఒక
 మునిపత్ని భయముచే మృతిబొందె. నన్నుదామె భర్తయగు
 దేవశమక దుఃఖితుండై నీకును స్త్రీ వియోగము సంభవించు
 నని నృసింహుని శపించె వాసిష్ఠరామాయణము.

అంబరీషపుత్రీ శ్రీమతియనుదాని షర్వత నారదుని
 దామ దామ వివాహముగావలయునని యాచించివేరువేరులై
 నైకుంతమనకుంబోయి పుష్పనివేడి సభాస్థలంబున షర్వతుని
 ముఖంబు వానరాకారింబుగ నుండవలయునని నారదుండును,
 నారదునిముఖంబు పరీమ ఖంబుగ నుండవలయునని షర్వతుం
 డను వరింబంది స్వయంవరస్థలంబున రాజానుమతముచే నుం

హతరి విష్ణువు పాపములను శ్రీమతిని నైకుంఠమునకు గొం
పోయె. సంత ఋషులిద్వయ హరిజారంతేరి కపటస్మృత్యముచే
శ్రీమతినపహరించితిహాసం అంబరీషవంశమునందుబుట్టి జన
కజయగు యీశ్రీమతిని వినాహంజైయుండెదవు. నిపురాక్షున
కృత్యమువలన కన్యకనపహరించితివిగాన నీభార్యయు రాక్ష
సాపహృతకాగలదు, మేమిపుడు యెట్టిదుఃఖమును బొందితి
మో అట్టిదుఃఖమునుభవించువని శాపంబిచ్చిరి. అద్భుతరా
మాయణ నాగవనగ్గి

బ్రహ్మక డెంతాప్రార్థనచే రావణవదార్థమై జన్మించిన దొకకారణము. రామాయణము॥

సూర్యవంశపు అనరణ్యుడను రాజుని రానణుం
డధర్మయుద్ధంబునజరిపిన నారాజు నావంశంబున జనించిన
వానిచే నీకు మరణంబుసిద్ధించినని శాపంబిచ్చె. రామాయ
ణము ఉత్తరకాండము॥

అనరణ్యునికుమారుడమర బాహుంశనురాజు తండ్రి
పగదీర్చుటకై నారాయణునారాధించి వరంబువేడిన నీవలన
జంపబడడు, నేనీవంశంబునజనించి జంపెదనని నారాయణుం
డు వరంబిచ్చె. విచిత్రరామాయణము॥

దశరథుడు పుత్రార్థమై పుత్రకామేష్టిచేసిన దొకహే
తువును.

మరియు దశరథుండు సంతానార్థమై వసిష్ఠానుమతం
బున • జ్యేష్ఠశుక్ల ఏకాదశీ వ్రతంబునల్పిన దొకకారణంబు.
వరాహపురాణం॥

కౌశికసవరక్షణాయనమః

పాదరజా - హల్య పాలితాయనమః .

ఖండపగళు కోదండఖండనాయనమః

నైదేహీవైవాహికాయనమః

పితృవాక్యసాలనాయనమః

చిత్రకూట నివాసాయనమః

సీతాపరాధ విరాధ నిరోధాయనమః

పంచవటీ తటకుటీరాయనమః

మూ॥ శర్వాబర్హ వరగర్విత ఖరాది దుర్వార దర్శికర
గర్వపర్వత సుపర్వాధి పాయనమః

శంకరుని అతిశయమగు వరమువల్ల గర్వింపబడిన ఖర
దూషణ త్రిశిరులను అడ్డగింపగూడని రాక్షసులయొక్క
అహంకారమను పర్వతములకు దేవేంద్రుని బోలినవాడు
యాజ్ఞవల్క్యమహాముని పుత్రులగు చంద్రకాంత మహా
మేధవిషయులనువారు తమ పదునాలుగువేల శిష్యగణముల
తోడ శంకరు నారాధించి క్రూరహావంబుగైకొనినప్పుడ
రామునిచే ముక్తిబొందుదురని వరంబునొందిన వాగుగాన
ఖరదూషణ త్రిశిరులైరి. శిష్యగణంబులు వీరలకు నైనన్యంబై
యుండి శ్రీరామునిచే మరణంబునొంది కైవల్యంబునొందిరి
శేషధర్మము.

విష్ణునాయేహతాస్తేతు ప్రాప్నువంతి హరేగతిం॥
తృతీయస్సర్గ అథ్యాత్మరామాయణ ఉత్తరకాండము.

శ్లో॥ పుత్రచే హతులైనవారు ఆతనిభావమె పొందుదురు

రావణంస్రతి సనత్కుమారోక్తిః.

కపటవారిణ హననాయనమః

ఖగాధ్యక్ష మోక్షణాయనమః

శిబరీఫల భక్షణాయనమః

సమీరకుమార మనుచరాయనమః

సుత్రామసుత్రహం త్రాయనమః

స్వయంపదప్రదస్వయం ప్రభాయనమః

విభీషణాతిభాషణ శోషణాయనమః

సాయకాశ్శక సాగరాయనమః

దశశతసహస్రకంతాది దైత్యకంఠిరవకంఠయంత నాయ
నమః

శిశుమరణ నిహరణాయనమః

సీతాశ్రీరామ చంద్రాయనమః

సంఖ్యాధికానేక బ్రహ్మాండాధిపాయనమః.

సమస్తదేవతాహ్వాని తాయనమః

జనని జనకేతర జనని జనకాయనమః

రాధాసవసంగమ సమ్మదాయనమః

రాధాహృదయ ప్రమోద కాయనమః

రాధారతి సురతాయనమః తెలుగు వి

రాధామోహన తత్పరాయనమః గ్రంథ

రాధావళీకరాయనమః

రాధాలింగన మంగళాయనమహేంద్ర సంఖ్య

రాధాకామఫలప్రదాయనమః తెలుగు

పిశ్యదేవతల మానస పుత్రికాశ్రేతయంబులలోమేనక
ను హిమనంతుని కిచ్చిరి. యీమెగర్భజనితయగు పార్వతి
మహాదేవునిచేబట్టి రత్నమాలను రాజస్వివర్ణుండగు జనకున
కిచ్చిరి, యీమెపుత్రియగు సీతశ్రీరామచంద్రుని వివాహం
బైయ్యె, కళావతియను నామెను నృసింహపుతుండైన సుచం
ద్రునికిచ్చిరి. యీవధూపాలు దివ్యవక్షా సహస్రంబులు
తపంతాచరించి చతుర్ముఖునిచే వరంబంది ద్వాపరాంత
ముననొకకోటియు యాబదిలక్షల గోవులకధికారియగు వృష
భానుండను గోవకుండయ్యె కళావతియును, యితనికిధర్మ
పత్నియగుటంచేసి యీమెగర్భంబున గోలోకవాసినియగు
రాధాదేవిజన్మించె. కృష్ణునికిష్టద్వయంబును రాధకు ఏకా
దశాబ్దకాలంబున బృందారణ్యంబున విధాత పురోహితుండైన
విధివిహితంబుగ వివాహంబుగ వించె. నామభృతిగాధా
కృష్ణులు రాత్రవేళ రాసమందిరంబులను పగటియందు నృష
భాను నందరాజమందిరంబుల మెలంగుచుండిరి. గగనభాగ
వత అప్రమాధ్వానము. గోగళఖండ షోడశాధ్యాయము.
మరియు గోపాల సహస్రనామోక్తిః

తారఫలపాద ప్రపదర్శనాయనమః

ముతైపుగుత్తులు ఫలించినయనేకవృక్షములను ముఖో
దానందులకు జూపినవాడు గిరిరాజుఖండ షష్టాధ్యాయము,

కృత్తిధామభామావర ప్రదాయనమః

గోవిందపూర్ణ కామదాయనమః

గోవికా మానహరణాయనమః

గోపికాంశుకా పహృతాయనమః

గొప్పేక కరపిండితాయనమః

గోపికాస్తన సక్తాయనమః

గోపికాకుచమర్దనా త్యంతనిర్దయాయనమః

గోపాలాస్తోత్ర కృష్ణసహస్రనామ ప్రమాణం!

గోపికాకృత సఖితాయనమః

గోపిక కృత మజ్జనాయనమః

గోపికుచకుంకుమ ముద్రితాయనమః

గోపిచేలాంచలాసీనాయనమః

గోపి సహభోక్తాయనమః

గోపికాసర్వై తాంబూలగ్రహణాయనమః

గోపిక తంతదష్టోష్ఠాయనమః

గోపికాభుజోపధానాయనమః

గోపికాశతయూధపాయనమః

గోపికాధ్యానగోచరాయనమః

గోపికావిరహసంతప్తాయనమః

గోపికాప్రహరితా=కూరనివాగితాయనమః

సాందీపనందన ప్రదత్తాయనమః

కంసాద్యసురాంశవంశ హింసనాయనమః

రజక, పూతన, శకట, తృణావర్త, బక, నాగ, భేనుక, ప్రళంబ, సుదర్శన, శంఖమాడ, వృష, కేసి, వ్యోమ, సామర, చాణూర, ముష్టిక, హంస, దివిక, సృగాల, ముర, నరక, ఋక్మి, పాండక, శిశుపాల, దంతవక్త్ర, ద్వార, విదూ

రథ, సాల్వ, పల్లవ, పిప్పల, పంచజనుడు మొదలైన వారిని
సంహరించినవాడు.

సహస్రకరకర్తనాయనమః

స్థాపితాకూరశమిగళకాయనమః

ప్రతిదినద్వంద్వధేనుదానాయనమః

నిత్యమును ఏడుమూడువేలు నెనుబడినాటుగు కనవు
ధేనువులను యిచ్చుచుండినవాడు, భాగవతదశమస్కంధ,

విదురసదనోదనఖాదనాయనమః

పరీక్షిత్రాణరక్షకాయనమః

సుబోధకోద్ధవాయనమః

రామునివరంబున గుహం సుద్ధవుడైజనించె, విచిత్ర రా
మాయనము.

రాధాశ్రీకృష్ణాయనమః

మధ్యగయామధ్యమజినసుతాయనమః

చైత్యమానినీ మానసానాయనమః

త్రిపురమారణమార్గణాయనమః

శుద్ధబోధ్యబుద్ధాయనమః

కల్యవసానవిష్ణుయశాత్మజాయనమః

కలియుగాది ౪ లక్షల ౨౭ వేల సంవత్సరములకు విష్ణు
యశస్సును విప్రునకు బుత్రునిగాబుట్టినాడు. కల్కిపురాణం

ప్రౌఢగాఢప్రతాపాయనమః

పద్మావతీధవాయనమః

యాజ్ఞవల్క్యపురోహితాయనమః

కలిమారకల్కాయనమః

శ్లో॥ కల్కి విష్ణుయశఃపుతోఽ యజ్ఞవల్క్యః పురోహి
తం. అని అగ్నిపురాణము॥

చతుర్దశాధార గణేశాయనమః

షడ్దశస్వాధిష్ఠానమర జ్యేష్ఠాయనమః

దశదశమణిపూరిత నారాయణాయనమః

ద్వాదశదశమనాహతమ హేశ్వరాయనమః

షోడశదశవిశుద్ధ జీవాత్మాయనమః

ద్విదశమాజ్ఞాపరమాత్మాయనమః

సహస్రార గురవేనమః

శ్లో॥ మూలాధారం గుదస్థానం స్వాధిష్ఠానం తు మేహనం
నాభిస్తుమణిపూరాఖ్యం హృదయాబ్జమనాహతం । తాలు
మూలవిశుద్ధాఖ్య మాజ్ఞాఖ్యం నిటీలాంబుజం । సహస్రారం
బ్రహ్మరంధ్రమిత్యాగమ విదోవిదుః॥ శ్లో॥ ఆధారస్తు చతు
దశాక్షరణామి , ర్వానాంత వర్ణాశ్రయ స్వాధిష్ఠానమనేక
వైద్యుతినిభం , బాలాంత పట్నత్రికం । ర్మత్నాభం మణి
పూరితం దశదశం , జాడ్యంఘ్ర కారాంధ్రకం పత్రైద్వాక్
దశభి స్వనా హతపూర్వహైమి , కేశాంతాన్వితా॥ దృష్వా
రం స్వోషోడశైశ్చ సాం జ్యోతిర్విశుద్ధాంబుజం । హంత్సే
త్యక్షర వద్మపత్రీయగళం , రహస్యమాజ్ఞాపురీ । తస్మాదూ
ర్ధ్వవిధోముఖం వికిసితం కద్గం సహస్రచ్ఛరం । నిత్యానం
దమయ్య సదాశివపురీ శక్తేనమశ్శశ్వితం॥ శ్లో॥ పట్నతంగణ
నాభస్య పట్నహస్రం ప్రజాపతేః । పట్నహస్రం గదానాథే

పట్నహస్రం పివాకినః । ఆత్మనస్తు సహస్రంతు సహస్రం
 పరమాత్మనః । గురుమూర్తే స్సహస్రంతు అజపాయానివే
 దయత్ ॥ ౩౩ ॥ గుడస్థానమందు చతుర్దశకమలమున (వశషస)
 అను అక్షరములతోడ అరుణకాంతిగల మూలాధార చక్రం
 బున వినాయకునకు ఆరునూరును, మేఘమందు షడ్దశకమల
 మున (బ భ మ య ర ల) అను అక్షరములుగల అనేకమెరు
 చువర్ణముగలిగిన స్వాధిష్ఠానచక్రమునందు బ్రహ్మకు ఆరు
 వేలును, నాభిదేశమందు దశదశకమలమున (డ ఢ ణ త థ
 ద ధ న ప ఫ) అను అక్షరములవల్ల కెంపులదీప్తిచేతనుండు
 మణిపూరిత చక్రమందు శ్రీమహావిష్ణువునకు ఆరువేలును,
 హృదయమందు ద్వాదశదశకమలమున (క ఖ గ ఘ ఙ చ ఛ
 జ ఝ ఞ ట ఠ) అను అక్షరములుగలిగి బంగారువన్నెలయిన
 అనావృతచక్రమునందు రుద్రునకు ఆరువేలును, భుజసంఘ
 యందు సోదశదశకమలమున (అ ఆ ఇ ఈ ఉ ఊ ఋ
 ౧ ౨ ౩ ౪ ౫ ౬ ౭ ౮ ౯ ౧౦ ౧౧ ౧౨) అను అక్షరములుగల జ్యోతిస్రభ
 యగు విశుద్ధచక్రమునందు జీవాత్మునకు సహస్రమును, చేత
 సంఘియందు ద్విదశకమలమున (హంక్షం) అను అక్షరములు
 గలిగి నత్తుచ్చవిగాఢైరయు ఆజ్ఞాచక్రముందు పరమాత్మ
 నకు సహస్రమును శిరో=ర్ధ్వభాగమున అధోమఖముగ నుండు
 సహస్రారచక్రమునందు శ్రీగురుస్వామికి సహస్రమును యి
 విధముగ ప్రితిదినము నిరువదియొక్కవేల ఆరునూరు
 రులు హంసగాయత్రీమంత్రము అర్చనముగనుచుండును.

శుకమోగతారావళి,

సర్వలోకవిత్తేనమః
 సర్వలోక పితామహాయనమః
 సర్వలోక ప్రపితామహాయనమః
 సర్వలోక కర్త్రేనమః
 సర్వలోక భక్త్రేనమః
 సర్వలోక వార్త్రేనమః
 సర్వలోకోద్భవకరాయ నమః

REFERENCE

NOT FOR ISSUE

శ్లో॥ శ్రీమదానందతీర్థార్య మతాచార ప్రవర్తకః ।
 రాధాకృష్ణస్య భక్తోసా కృష్ణమంతార్థతత్వవిత్ । పశ్చా
 త్పినాకిసింధుగో మణిముక్తావళితః । గ్రామణీగ్రామవాస్తవ్యో
 (రెడ్డికల్లి)

శిష్టశ్శాండిల్య గోత్రజః । సూత్రోక్తాత్యయసశ్చైవ అప్ర
 సాభ్యో మహాసుధీః । తస్యపుత్రో గుణమణిహృదనూమానితి
 విస్మృతః॥

శ్లో॥ శ్రీమద్దుందుభివత్సరే బుధముదేమాసేమధో నా
 మకే । శ్రీమద్రాఘవ సత్కృపాత్రకటిత్తం ఇష్టార్థసిద్ధిప్రదం ।
 ఐశ్వర్యేశ్వరనామకం సులలితం స్మృత్తం మయామాగ్ధణం ।
 సాహస్రీమృధ తత్త్రివింశతికతా కబ్ధావితిఖ్యాతితః॥

౧౦౨౭

శ్రీమదైశ్వర్యేశ్వరనామకగ్రంథం
 సమాప్తమగమత్॥
 శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.